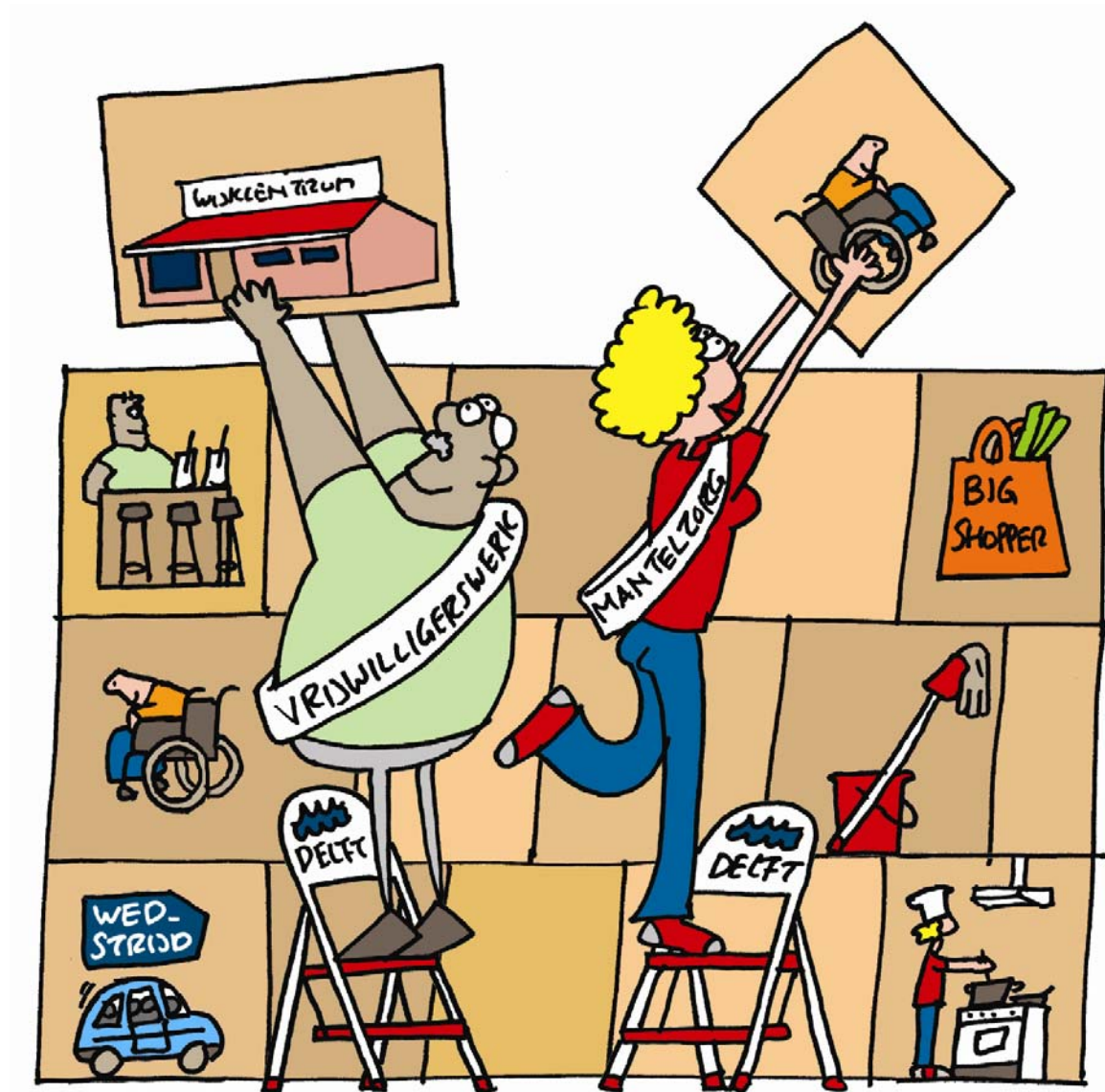

Oog voor vrijwilligers en mantelzorgers

Nota vrijwilligers en mantelzorgers 2009-2012

Gemeente Delft, november 2008, registratienummer 386091

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Inleiding	4
Vrijwilligers	4
Mantelzorgers	5
1 Inleiding	6
1.1 Waarom deze nota	6
1.2 Opbouw van de nota	6
1.3 Beleidskader	6
1.4 Algemene doelstellingen	7
1.4.1 Vrijwilligers	7
1.4.2 Mantelzorgers	7
1.5 Monitoring	7
1.6 Totstandkoming van de nota	7
2 Vrijwilligers	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Visie op vrijwilligerswerk	8
2.3 Overzicht vrijwilligerswerk in Delft	8
2.4 Doelstellingen vrijwilligersbeleid	9
2.5 Ondersteuning vrijwillige inzet	9
2.5.1 Bekendheid en toegankelijkheid voor vrijwilligers en organisaties	10
2.5.2 Deskundigheidsbevordering	11
2.5.3 Waardering	11
2.5.4 Ondersteuning organisaties	12
2.6 Inzet vrijwilligerswerk voor het behalen van maatschappelijke doelen	13
2.6.1 Bewoners zetten zich actief in binnen de wijk	13
2.6.2 Jongeren doen een maatschappelijke stage	15
2.6.3 Meedoen in de samenleving	15
2.6.4 Maatschappelijk betrokken organisaties en bedrijven	16
2.7 Informele zorg: vrijwilligers ondersteunen kwetsbare Delftenaren	17
3 Mantelzorgers	18
3.1 Inleiding	18
3.2 Visie op mantelzorgondersteuning	18
3.3 Overzicht mantelzorg	18
3.4 Basisfuncties mantelzorgersbeleid	20
3.5 Ondersteuning van mantelzorgers	20
3.5.1 (H)erkenning en inspraak	21
3.5.2 Ondersteuning en waardering	22
3.5.3 Mantelzorg en arbeid	25
3.5.4 Kwetsbare mantelzorgers	27
4 Financiën	32
4.1 Inleiding	32
4.2 Begroting vrijwilligers en mantelzorg 2009-2012	32
4.3 Dekking vrijwilligers en mantelzorg 2009-2012	33
4.4 Advies Panel Gehandicaptenbeleid	33
4.5 Reactie op het advies Panel Gehandicaptenbeleid	33
4.6 Voorstel aan het College van B&W	34
Bijlagen	35
Bijlage 1 Verslag "Oog voor u!"	37
Bijlage 2 Overzicht informele zorgorganisaties	41
Bijlage 3 Huidige regelingen mantelzorgers	43

Samenvatting

INLEIDING

Sinds de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) op 1 januari 2007 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers. In het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2008-2011 staan de uitgangspunten voor het gemeentelijk mantelzorg- en vrijwilligersbeleid voor de komende 4 jaar. De Nota vrijwilligers en mantelzorgers 2009-2012 geeft hier een nadere invulling aan. Vrijwilligers en mantelzorgers zijn zeer verschillende onderwerpen en worden daarom apart besproken in de nota.

VRIJWILLIGERS

Visie

Vrijwilligers zijn niet weg te denken bij veel organisaties en instellingen en vormen ook in ander verband vaak een onmisbare schakel. Vrijwillige inzet draagt eraan bij dat kwetsbare groepen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen functioneren en deelnemen aan de samenleving. Voor de samenleving geldt dat vrijwillige inzet bijdraagt aan een stad waarin bewoners zich betrokken voelen bij hun omgeving en zich daarvoor inzetten. Voor vrijwilligers zelf is de inzet die zij leveren een belangrijke vorm van participatie en een onderdeel van hun persoonlijke ontwikkeling. De gemeente waardeert vrijwillige inzet van inwoners van de stad zeer en wil deze stimuleren.

Doelstellingen

De volgende algemene doelstelling geldt in deze nota als uitgangspunt:

Delftenaren zetten zich vrijwillig in voor de stad, voor elkaar en weten zich voldoende ondersteund. In 2011 zijn meer Delftenaren actief in het ondersteunen van kwetsbare doelgroepen dan in 2008.

De doelstellingen voor vrijwilligers uit het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2008-2011 vormen een richtlijn bij de verdere uitwerking. Het gaat om de volgende doelstellingen:

- 1) *Delftenaren zetten zich vrijwillig in voor de stad, voor elkaar en weten zich voldoende ondersteund.*
 - *In 2010 zijn er meer Delftenaren die zich vrijwillig inzetten (in 2002 was dit 47% en in 2006 50%).*
 - *Het aantal bewoners dat in 2011 actief is in de buurt is gegroeid t.o.v. 2006 (40%).*
 - *In 2011 zijn Delftenaren die zich vrijwillig inzetten tevredener over de geboden ondersteuning dan in 2008. Dit geldt voor zowel de organisatie waar zij actief zijn als voor de algemene vrijwilligersvoorzieningen in Delft.*
- 2) *In 2011 zijn meer Delftenaren actief in het ondersteunen van kwetsbare groepen dan in 2008.*

Activiteiten

Voor het bieden van ondersteuning zet allereerst Bureau Vrijwilligerswerk (BVW) de diensten voort aan vrijwilligers en hun organisaties en gaat de wijk in. De vacaturebank voor vrijwilligers wordt digitaal en biedt ruimte voor verschillende vormen van vrijwilligerswerk. BVW voert intakegesprekken met nieuwe kandidaten voor een optimale matching. Vrijwilligers krijgen de kans zich te scholen, indien mogelijk via hun eigen organisatie. De gemeente gaat de mogelijkheid na om deel te nemen aan een nieuwe collectieve vrijwilligersverzekering. Organisaties die met vrijwilligers werken kunnen rekenen op ondersteuning bij praktische zaken en professionalisering.

De gemeente bevordert dat vrijwillige inzet bijdraagt aan het behalen van verschillende maatschappelijke doelstellingen. De bedoeling is dat bewoners zich actief inzetten binnen hun wijk. Verder doen jongeren een maatschappelijke stage om kennis te maken met de samenleving en hieraan bij te dragen. Voor verschillende doelgroepen en in uiteenlopende

vormen is vrijwillige inzet een instrument om mee te doen aan de samenleving. Daarnaast stimuleert de gemeente maatschappelijk betrokkenheid onder organisaties en bedrijven. Verder heeft de gemeente specifieke aandacht voor zowel de vrijwilligers als de organisaties die zich bezig houden met intensieve vormen van vrijwilligerswerk binnen de informele zorg.

MANTELZORGERS

Visie

Mantelzorgers zijn betrokken burgers. Zij zetten zich in voor hun hulpbehoevende naaste zodat deze zo lang mogelijk thuis kan blijven wonen. Daarnaast verminderen zij de druk op de professionele zorg. Met de toenemende vergrijzing neem de vraag naar zorg verder toe. Dure professionele zorg wordt door de modernisering AWBZ ingeperkt of overgeheveld naar de Wmo. Het is van belang om de mantelzorg te behouden en voor ondersteuning te zorgen, daar waar mantelzorgers overbelast dreigen te raken. Veel mantelzorgers staan door hun zorgtaken langdurig en/of zeer intensief onder druk. Voorkomen moet worden dat zij uitvallen of dat hun sociaal-economische perspectieven in het gedrang komen.

Doelstellingen

Voor mantelzorgers hanteert de gemeente Delft de volgende algemene doelstelling:
Delftse mantelzorgers worden uitstekend ondersteund, overbelasting wordt tijdig signaleerd en hun deelname aan de samenleving blijft gewaarborgd.

Verder zijn voor mantelzorg de volgende doelstellingen geformuleerd:

- *In 2012 willen we bereikt hebben dat driemaal zoveel mantelzorgers, met een ondersteuningsbehoefte, ondersteuning hebben dan in 2007.*
- *In 2012 is het aantal door overbelasting uitgevallen mantelzorgers (6,4% in 2005) met een kwart verminderd.*
- *In 2012 zijn Delftenaren meer tevreden over de manier waarop hun werkgever omgaat met mantelzorg.*

Activiteiten

Delft wil in de periode 2009-2012 zorgen dat meer burgers zich bewust zijn van het belang van mantelzorg en dat mantelzorgondersteuning meer (kwetsbare) mantelzorgers weet te bereiken. Dit gaan we doen door een permanente mantelzorgcampagne in te zetten. Er wordt gebruik gemaakt van het instrumentarium dat ook wordt ingezet voor communicatie op het gebied van zorg, gezondheid en opvoedingsondersteuning.

In het Startpunt wonen zorg welzijn worden de activiteiten die het voormalige Bureau Informele Zorg op het gebied van mantelzorgondersteuning deed geïntegreerd. Nieuw in het Startpunt is de mogelijkheid van een mantelzorgindicatie voor mantelzorgers. In combinatie met het opnemen van voorzieningen voor mantelzorgers in de Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning krijgen zij een recht op Wmo-respijtzorg.

Ook wil Delft inzetten op meer ontmoetingsmogelijkheden voor mantelzorgers. We willen mantelzorgers de kans geven om te investeren in een sociaal netwerk. Naast faciliteren van ontmoetingen in de wijk worden digitale ontmoetingen gestimuleerd via de Club van Delft.

Het combineren van mantelzorg en het verwerven of hebben van een betaalde baan wordt vaak lastig gevonden. Ondanks dat gemeenten geen directe invloed kan uitoefenen willen we bijvoorbeeld het gesprek op de werkvloer stimuleren.

Kwetsbare mantelzorgers worden benaderd en ondersteund door hen pro-actief op te sporen en te benaderen en erop toe te zien dat vanuit de zorg oog is voor de gehele thuissituatie van zorgvragers en dus ook mantelzorgers. Voor het bereiken van allochtone mantelzorgers komt in het Startpunt een allochtone mantelzorgconsulent.

1 Inleiding

1.1 WAAROM DEZE NOTA

Burgers dragen niet alleen verantwoordelijkheid voor zichzelf, maar ook voor hun omgeving en voor anderen. Vrijwillige inzet en mantelzorg zijn mogelijkheden voor burgers om aan deze verantwoordelijkheid invulling te geven. Vrijwillige inzet is een zeer geschikte manier voor burgers om te zorgen voor hun omgeving en draagt tevens bij aan de sociale verbindingen in de stad. Mantelzorg omvat de langdurige en intensieve zorgverlening voor een naaste en neemt een belangrijke plaats in binnen het geheel van zorg en welzijn. Ongeveer een kwart van de volwassenen is mantelzorger. Een deel van hen is overbelast of dreigt dat te worden. Veel mantelzorgers zijn zich daar onvoldoende van bewust. Ondertussen zijn ze echter onmisbaar voor hun naasten.

Sinds de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) op 1 januari 2007 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers. Er zijn landelijke richtlijnen en basisfuncties ontwikkeld voor de gemeentelijke taken. In het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2008-2011 zijn de uitgangspunten voor het gemeentelijk mantelzorg- en vrijwilligersbeleid geformuleerd voor de komende 4 jaar. De Nota vrijwilligers en mantelzorgers 2009-2012 geeft hier een nadere invulling aan.

1.2 OPBOUW VAN DE NOTA

Zowel vrijwilligers als mantelzorgers zijn bereid zich in te zetten voor hun omgeving, maar er zijn een paar belangrijke verschillen. Vrijwilligers kiezen ervoor zich ergens belangeloos voor in te zetten, bouwen contacten op en werken op deze manier vaak aan hun zelfontplooiing. Mantelzorg is daarentegen meestal geen (geheel) vrije keuze en vergt vaak aanpassingen in het dagelijks leven die beperkend kunnen zijn voor sociale contacten en de eigen ontwikkeling. Deze verschillen vragen om een verschillende benadering. Daarom wordt het beleid voor vrijwilligers en mantelzorgers in deze nota apart uitgewerkt.

In dit eerste hoofdstuk vindt u het beleidskader voor vrijwilligerswerk en mantelzorg. Hoofdstuk 2 zet vervolgens het voorgenomen vrijwilligersbeleid uiteen. Hoofdstuk 3 omvat het gemeentelijke beleid voor mantelzorgondersteuning en hoofdstuk 4 de financiën.

1.3 BELEIDSKADER

Participatie vormt de pijler van het landelijke beleid, met meedoen en sociale samenhang als belangrijke sleutelwoorden. Er wordt een nieuw evenwicht tussen betaalde- en onbetaalde inzet gezocht in een samenleving waar enerzijds steeds meer mensen nodig zijn om betaald werk te doen en anderzijds steeds meer behoefte is aan onderlinge betrokkenheid.

In de Beleidsbrief "Voor elkaar" benoemt de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) speerpunten voor het gemeentelijk vrijwilligers- en mantelzorgersbeleid. Bovenaan staat een op de behoefte toegespitst ondersteuningsaanbod. Verder dient vrijwilligerswerk waar mogelijk bij te dragen aan het bereiken van maatschappelijke doelen. Voor mantelzorgersbeleid wordt het terugdringen van het aantal overbelaste mantelzorgers genoemd alsmede en de aandacht voor mogelijkheden om arbeid en mantelzorg beter te combineren.

De Delftse kaders voor vrijwilligers en mantelzorgers staan in het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2008-2011 en de Nota Wonen, Zorg en Welzijn 2008-2011. Binnen deze kaders wordt het beleid voor vrijwilligers en mantelzorgers in de volgende hoofdstukken afzonderlijk verder uitgewerkt. Behoeften die vrijwilligers en mantelzorgers gemeen hebben en als richtlijn dienen zijn ondersteuning, erkenning, waardering en toerusting.

1.4 ALGEMENE DOELSTELLINGEN

Vrijwilligerswerk en mantelzorg verschillen in essentie van elkaar. Daarom heeft de gemeente voor de periode 2009-2012 voor beide een aparte algemene doelstelling geformuleerd. Deze acties worden in de volgende hoofdstukken verder uitgewerkt en onder verschillende thema's aangevuld met ambities en acties. De realisatie van deze acties haakt in de meeste gevallen aan op reeds in gang gezette ontwikkelingen of gaat van start vanaf 2009. Alleen waar er een andere fasering geldt of de ingezette acties een afgebakende periode omvatten, wordt dit apart benoemd. In de inleiding van hoofdstuk 4 komt dit terug.

1.4.1 Vrijwilligers

De algemene doelstelling die in deze nota voor vrijwilligers als uitgangspunt geldt is als volgt: *Delftenaren zetten zich vrijwillig in voor de stad, voor elkaar en weten zich voldoende ondersteund. In 2011 zijn meer Delftenaren actief in het ondersteunen van kwetsbare doelgroepen dan in 2008.*

1.4.2 Mantelzorgers

Voor mantelzorgers hanteert de gemeente Delft de volgende algemene doelstelling: *Delftse mantelzorgers worden uitstekend ondersteund, overbelasting wordt tijdig gesignaleerd en hun deelname aan de samenleving blijft gewaarborgd.*

1.5 MONITORING

De Nota vrijwilligers en mantelzorgers 2009-2012 vormt samen met een aantal andere nota's een nadere uitwerking van het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2008-2011. Na twee jaar vindt een herijking plaats van de nota. De doelstellingen die in de nota staan worden voorzien van indicatoren en de komende jaren gevolgd. In de kwartaalrapportages wordt hierover gerapporteerd aan het college en de raad.

1.6 TOTSTANDKOMING VAN DE NOTA

Deze nota is interactief tot stand gekomen. In de startfase zijn veel gesprekken gevoerd met betrokken partijen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. In een later stadium hebben zij meegedacht over de inhoud van de nota vrijwilligers- en mantelzorgersbeleid.

Op 21 juni 2008 vond de conferentie "Oog voor u!" plaats voor vrijwilligers, mantelzorgers en hun organisaties. Op deze dag maakten en deelden de aanwezigen kennis met elkaar. Het verslag van "Oog voor u!" is bij deze nota opgenomen als Bijlage 1. Ook de inbreng van anderen tijdens de totstandkoming van de nota is verwerkt in deze nota. In de laatste fase is de nota in concept voorgelegd aan de betrokken collega's, programmamanagers en gemeentelijke partners die met vrijwilligerswerk, informele zorg en mantelzorg te maken hebben. Het panel gehandicaptenbeleid stelt een advies op bij deze nota.

2 Vrijwilligers

2.1 INLEIDING

Vrijwillige inzet omvat alle activiteiten die burgers in Delft in meer of minder georganiseerd verband voor een maatschappelijk doel verrichten zonder dat daar een financiële beloning tegenover staat. Dit kan op eigen initiatief of vanuit een organisatie. Maatschappelijke ontwikkelingen hebben niet altijd een eenduidig effect op de ontwikkelingen rondom vrijwillige inzet. Vergrijzing, verkleuring, verdere ontzuiling, informatisering, individualisering en het gestegen welvaartsniveau hebben zowel positieve als negatieve gevolgen voor de bereidheid om vrijwilligerswerk te doen. Beweegredenen om vrijwilligerswerk te gaan doen zijn voor iedereen verschillend. Levensbeschouwelijke overwegingen kunnen een rol spelen, maar ook de eigen ontwikkeling, vrije tijdsbesteding en het sociale aspect zijn redenen om actief te zijn als vrijwilliger.

In verschillende gemeentelijke programma's is aandacht voor vrijwilligerswerk. De Jeugdnota 2008-2011 benoemt de rol van vrijwilligers in het leven van kinderen, bijvoorbeeld als coach. Maar jongeren zelf kunnen ook vrijwillig actief zijn, zoals in een maatschappelijke stage. In de Integratienota 2008-2011 staat dat vrijwillige inzet kan bijdragen aan vermindering van de sociale afstanden, met toegevoegde waarde voor allochtone Delftenaren en vrouwen. Andere Delftse nota's die raakvlak hebben met vrijwillige inzet gaan over het lokale gezondheidsbeleid, sport en bewegen en het samenwerken in de wijk. Binnen het programma Arbeid, Inkomen en Emancipatie komt vrijwilligerswerk ook terug als vorm van maatschappelijke participatie. Deze nota concentreert zich op de uitgangspunten in het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2008-2011 en de Nota Wonen, Zorg en Welzijn 2008-2011.

Na een korte schets van de achtergrond en een weergave en nadere duiding van de doelstellingen, omschrijft dit hoofdstuk het gemeentelijke vrijwilligersbeleid voor de periode 2009-2012. De kapstok wordt gevormd door de landelijke speerpunten ondersteuning en de inzet van vrijwilligerswerk voor het bereiken van maatschappelijke doelen. De financiële dekking voor het vrijwilligersbeleid staan in het laatste hoofdstuk van deze nota.

2.2 VISIE OP VRIJWILLIGERSWERK

Vrijwilligers zijn niet weg te denken bij veel organisaties en instellingen, maar vormen ook in ander verband vaak een onmisbare schakel. Vrijwillige inzet dient diverse maatschappelijke doelen. Het draagt eraan bij dat kwetsbare groepen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen functioneren en deelnemen aan de samenleving. Voor de samenleving geldt dat vrijwillige inzet bijdraagt aan een stad waarin bewoners zich betrokken voelen bij hun omgeving en zich daarvoor inzetten. Voor vrijwilligers zelf is de inzet die zij leveren een belangrijke vorm van participatie en een onderdeel van hun persoonlijke ontwikkeling. De gemeente waardeert vrijwillige inzet van inwoners van de stad zeer en wil deze ook stimuleren. Vrijwilligers doen werk dat aanvullend is op reguliere activiteiten. Dat betekent dat zij in aanvang het werk van professionals niet overnemen, maar dit juist aanvullen.

2.3 OVERZICHT VRIJWILLIGERSWERK IN DELFT

De gemeente Delft nam van 2001 tot 2004 deel aan de Tijdelijke stimuleringsregeling vrijwilligerswerk (TSV) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Daarmee wilde de gemeente vrijwilligerswerk behouden en versterken, de sociale infrastructuur in stand houden en individuen de mogelijkheid geven mee te doen aan de samenleving. Naar aanleiding van de bevindingen is de vrijwilligerscentrale van Breed Welzijn Delft (BWD) omgevormd tot het huidige Bureau Vrijwilligerswerk (BVW).

In Delft zijn ongeveer 400 vrijwilligersorganisaties actief. Dit zijn organisaties waar vrijwilligers actief zijn of die (vrijwel) geheel uit vrijwilligers bestaan. In 2007 heeft de gemeente een onderzoek gedaan onder deze organisaties. De meeste organisaties vallen binnen de sector "Cultuur, hobby, sport". Bijna de helft heeft betalende leden. Ook zijn er organisaties met eigen inkomsten en inkomsten uit sponsors of fondsen. Een kwart van de organisaties ontvangt structureel subsidie van de gemeente, nog eens bijna een kwart ontvangt incidenteel subsidie van de gemeente. Veel organisaties maken gebruik van de ondersteuning door BVW en zijn hier tevreden over. BVW wordt vooral ingezet voor werving, hoewel in de praktijk de meeste vrijwilligers in eigen kring gevonden worden. De organisaties verwachten niet dat het aantal vrijwilligers de komende jaren zal dalen, wel dat dit gelijk blijft.

Volgens de laatste meting van het Delft Internet Panel over vrijwilligerswerk in 2007, zet 40% van de Delftenaren zich gemiddeld 5,5 uur in de week vrijwillig actief in. Een kwart in de sport en nog eens bijna een kwart in de burenen-, ouderen- en gehandicaptenhulp. Een groot deel is verder actief in de buurt of wijk of zet zich in als bestuurslid. Verder doen Delftenaren vrijwilligerswerk voor de kerk, school, beroepsorganisaties, hulpverlening, politiek en jeugd.

Ongeveer de helft doet vrijwilligerswerk op individuele basis, de andere helft via een organisatie. Aan bestuursleden is het grootste tekort. Ook is er grote vraag naar vrijwilligers voor activiteitenbegeleiding, voorlichting en klussen. Jongeren en allochtone Delftenaren blijken ondervertegenwoordigd in het reguliere vrijwilligerswerk.

2.4 DOELSTELLINGEN VRIJWILLIGERSBELEID

Voor vrijwilligers staan in Delft de volgende doelstellingen centraal, zoals vastgesteld in het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2008-2011:

1. *Delftenaren zetten zich vrijwillig in voor de stad, voor elkaar en weten zich voldoende ondersteund.*
 - a) *In 2010 zijn er meer Delftenaren die zich vrijwillig inzetten (in 2002 was dit 47% en in 2006 50%).*
 - b) *Het aantal bewoners dat in 2011 actief is in de buurt is gegroeid t.o.v. 2006 (40%).*
 - c) *In 2011 zijn Delftenaren die zich vrijwillig inzetten tevredener over de geboden ondersteuning dan in 2008. Dit geldt voor zowel de organisatie waar zij actief zijn als voor de algemene vrijwilligersvoorzieningen in Delft.*
2. *In 2011 zijn meer Delftenaren actief in het ondersteunen van kwetsbare groepen dan in 2008.*

De speerpunten die de staatssecretaris in de beleidsbrief "Voor elkaar" omschrijft voor vrijwillige inzet zijn ondersteuning van vrijwillige inzet en de inzet van vrijwilligerswerk voor het behalen van maatschappelijke doelen. Deze speerpunten vormen de kapstok voor de onderverdeling van de activiteiten om de gemeentelijke doelstellingen te realiseren. Eerst komt het ondersteuningsaanbod van de gemeente aan bod, gericht op de toename van het aantal Delftenaren dat zich vrijwillig inzet en hun tevredenheid over de geboden ondersteuning. Daarna komt aan de orde hoe vrijwilligerswerk bijdraagt aan de realisatie van andere maatschappelijke doelen, zoals meer bewoners actief in de wijk, grotere participatie van bepaalde doelgroepen en maatschappelijk betrokken ondernemerschap.

2.5 ONDERSTEUNING VRIJWILLIGE INZET

De gemeente stimuleert dat meer Delftenaren zich vrijwillig inzetten en wil dit voor hen aantrekkelijker maken. Om dit bovenstaande te bereiken hanteert de gemeente de volgende speerpunten:

- *De mogelijkheden voor bewoners om zich vrijwillig in te zetten in de stad zijn bekend en eenvoudig toegankelijk voor zowel de bewoners zelf als organisaties.*
- *Vrijwilligers krijgen de kans te werken aan deskundigheidsbevordering.*
- *Vrijwilligers voelen zich gewaardeerd door hun eigen organisatie en de gemeente.*
- *Organisaties zijn zich bewust van hun maatschappelijke taak en zijn hier ook op toegerust.*

2.5.1 Bekendheid en toegankelijkheid voor vrijwilligers en organisaties

Korte stand van zaken

BVW heeft een vrijwilligersvacaturebank opgezet en deskundigheid in huis gehaald om vrijwilligers en organisaties beter te kunnen adviseren en ondersteunen. Daarnaast zijn trainingen ontwikkeld en is het loket voor sportverenigingen ingericht. Verder waren er projecten om het imago van vrijwilligerswerk te verbeteren. BVW is vraagbaak voor zowel individuele vrijwilligers als organisaties. BVW fungeert ook voor de gemeente als klankbord en doorgeefluik van belangrijke ontwikkelingen en informatie over en weer. Hoewel ze de meeste vrijwilligers vinden in eigen kring, doen organisaties het vaakst een beroep op BVW vanwege de vacaturebank. Tot 2009 beheerde BVW een papieren vacaturebank, waarin organisaties hun vacatures kwijt konden. Kandidaten werden niet geregistreerd, er was geen volledig zicht op gerealiseerde matches.

Ambitie en aanpak

De gemeente wil dat Delftenaren bekend zijn met de mogelijkheden om vrijwilligerswerk te doen en dat vrijwilligers en organisaties elkaar weten te vinden. Organisaties moeten gelegenheid krijgen hun vrijwilligersvacatures te verspreiden en terug kunnen vallen op ondersteuning bij werving. Gekeken naar de welzijnsaccommodaties in de stad, is er sprake van een verschuiving in werkzaamheden en verantwoordelijkheden van vrijwilligers. De BWD vormt een professionele basis voor de facilitering van welzijnsactiviteiten. Vrijwilligers worden daar in een betere startpositie gebracht door duidelijke afspraken en nauw overleg met de BWD over hun activiteiten.

Acties

1) Bureau Vrijwilligerswerk de wijk in

BVW blijft in Delft een belangrijke voorziening voor vrijwilligers en hun organisaties. BVW krijgt een veel duidelijker gezicht in de wijk door spreekuren te houden in de verschillende wijkcentra. Geïnteresseerde bewoners kunnen daar informatie krijgen over vrijwilligerswerk en samen met een medewerker van BVW op zoek gaan naar de mogelijkheden.

2) Vrijwillige inzet binnen welzijnsaccommodaties

In de productafspraken met de BWD over de periode 2009-2012 is de positionering van vrijwilligers een kernpunt. Dat betekent duidelijke afspraken over de taken en verantwoordelijkheden van vrijwilligers. Daarnaast wordt in deze periode gestreefd naar een toename van het aantal vrijwilligers dat actief is in de wijkaccommodaties.

3) Digitalisering vrijwilligersvacaturebank

De Delftse vrijwilligersvacaturebank wordt gedigitaliseerd en vanaf 2009 verder uitgebouwd met mogelijkheden om verschillende soorten vrijwilligersvacatures te plaatsen en meerdere doelgroepen te bedienen. Dit komt de zichtbaarheid van vacatures en het gemak waarmee matches tussen vrijwilligers en organisaties tot stand komen ten goede. De werving van vrijwilligers krijgt een impuls door bekendheid te geven aan de vacaturebank via de lokale media en het laten plaatsen van links op websites die mogelijke vrijwilligers regelmatig bezoeken. Organisaties weten waar ze hun vacatures kunnen plaatsen en Delftenaren die zich vrijwillig willen inzetten, kunnen gericht op zoek naar passend vrijwilligerswerk.

4) Intakegesprekken nieuwe kandidaten

Om een goede aansluiting te vinden tussen organisaties en kandidaten voert BVW vanaf 2009 met alle nieuwe kandidaten die zich melden een intakegesprek. Op basis daarvan stellen BVW en de kandidaat vast welk vrijwilligerswerk passend is en kan de kandidaat gericht op zoek naar een geschikte vacature. Op deze manier vindt een vrijwilliger een vacature die aansluit bij de eigen vaardigheden en voorkeur. Organisaties krijgen vrijwilligers die geschikt zijn voor de functie.

2.5.2 Deskundigheidsbevordering

Korte stand van zaken

Tot op heden heeft BVW cursussen en opleidingen ontwikkeld en aangeboden, zoals een algemene cursus voor Delftenaren, die zich aan het oriënteren zijn op mogelijkheden om aan de slag te gaan als vrijwilliger en het stellen van grenzen.

Ambitie en aanpak

De gemeente wil dat vrijwilligers goed toegerust zijn op hun taken. Vrijwilligerswerk dient bij te dragen aan zowel de persoonlijke ontwikkeling van vrijwilligers als de maatschappij. In algemene zin wil de gemeente daaraan bijdragen. Specifieke vaardigheden doen vrijwilligers op in cursussen die hun eigen organisaties aanbieden. De gemeente wil verder ook een beroep kunnen doen op vrijwilligers voor preventie en vroegsignalering van bijvoorbeeld sociaal isolement.

Acties

In de toekomst verzorgt BVW in samenwerking met andere organisaties opleidingen en cursussen voor individuele vrijwilligers die specifiek zijn gericht op bepaalde soorten vrijwilligerswerk. Daarnaast wordt in de toekomst intensiever gebruik gemaakt van het bestaande aanbod van diverse instellingen en organisaties. BVW verwijst door, ook naar andere mogelijkheden en regelingen dan die via de gemeente beschikbaar zijn.

2.5.3 Waardering

Korte stand van zaken

Een van de projecten in het kader van de TSV om het imago van vrijwilligerswerk te verbeteren was de uitreiking van de Delftse Pluim en Veer. De Pluim als onderscheiding voor individuele vrijwilligers en de Veer voor een bijzonder initiatief. De eerste keer dat de Pluim en Veer jaarlijks werden uitgereikt was de opkomst groot. Vanaf 2006 leek er sprake te zijn van een teruglopende belangstelling. De subsidie voor 2008 is daarom toegekend onder de voorwaarde dat er vanaf 2009 gezocht wordt naar een nieuwe vorm. In 2008 was de belangstelling echter onverwacht groot.

Ambitie en aanpak

Om vrijwilligers te binden, is het belangrijk dat zij erkenning krijgen voor hun inzet en dat deze in een positief daglicht wordt gezet. Er moet bijzondere aandacht zijn voor de toegevoegde waarde die vrijwilligerswerk heeft voor de samenleving en vrijwilligers zelf.

Acties

1) Evenement maatschappelijke betrokkenheid

Vanaf 2009 organiseert de gemeente een jaarlijks evenement waar maatschappelijke betrokkenheid centraal staat voor actieve burgers, organisaties, scholen en bedrijven. De Pluim en Veer maken daar onderdeel van uit. Er kunnen prijzen worden toegevoegd voor nieuwe categorieën vrijwilligerswerk, zoals de beste maatschappelijke stagiair, de leukste

maatschappelijke stage en het maatschappelijk meest betrokken bedrijf. Tijdens het evenement kan geworven worden voor verschillende groepen vrijwilligers, vindt de Beursvloer Delft plaats en worden prijzen worden uitgereikt. Het format voor het evenement wordt in 2009 door de betrokken organisaties uitgewerkt.

2) Promotie vrijwilligers

Vrijwilligers komen vaker duidelijk en wervend in beeld in lokale media en langs andere communicatiekanalen. Een belangrijk nieuw informatiekanaal van de gemeente Delft is "Delft voor elkaar", de lokale zorgkrant. Deze verschijnt binnenkort voor het eerst. Daarin krijgen vrijwilligers ook een plek. Verder biedt de Club van Delft een geschikt platform voor de promotie van vrijwilligers. De belangrijkste boodschap van de gemeente is dat vrijwilligerswerk iets toevoegt voor zowel de samenleving als vrijwilligers zelf. Er is aandacht voor minder bekende vormen van vrijwilligerswerk en doelgroepen die als vrijwilliger nog niet zo in beeld zijn, zoals allochtone vrijwilligers en maatschappelijke stagiairs.

3) Verzekering

Vanaf 1 januari 2009 voorziet het Rijk via het gemeentefonds in een dekking van een collectieve verzekering voor vrijwilligers. De VNG sluit daarvoor een contract af met een verzekeraar. Onderdelen van het basispakket dat kan worden gedekt vanuit het gemeentefonds, zijn een aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering. Ook voorziet het basispakket in acute hulp bij het huishouden. Dezelfde verzekeraar biedt daarnaast nog een aanvullende verzekering voor organisaties waarmee zij zich als werkgever onder meer kunnen verzekeren tegen aansprakelijkheid en verkeersschade. Gemeenten kunnen de dekking uit het gemeentefonds ook inzetten om vrijwilligers op een andere manier te verzekeren. Wij gaan na of met deze mogelijkheden tegemoet wordt gekomen aan de behoeften van Delftse vrijwilligers(organisaties). Op basis hiervan willen we in 2009 een dergelijke verzekering invoeren.

2.5.4 Ondersteuning organisaties

Korte stand van zaken

Veel organisaties draaien op vrijwilligers. Voor ondersteuning op dat punt kunnen sportverenigingen terecht bij de sportondersteuning van BVW. Informele zorgorganisaties worden ondersteund door Bureau Informele Zorg, dat in 2009 wordt geïntegreerd in het Startpunt wonen zorg welzijn. Kleine initiatieven kunnen worden ondersteund door het bureau Voordelft. Verder kunnen organisaties veelal terecht bij landelijke organisaties of (sport)bonden. Wanneer het organisaties zelf niet lukt om vrijwilligers te vinden, kunnen ze daarvoor vanaf 2009 gebruik maken van de digitale vacaturebank van BVW. Daarnaast voert BVW uitgebreide gesprekken met Delftenaren die zich voor het eerst als vrijwilliger melden voor een goede selectie en toeleiding.

Ambitie en aanpak

Organisaties moeten kunnen terugvallen op een ondersteuningsaanbod op het gebied van organisatorische vraagstukken en werving dat vanuit de gemeente mede mogelijk wordt gemaakt. BVW blijft daarin een belangrijke rol spelen als algemeen aanspreekpunt voor informatie en advies, maar ook vanwege de praktische ondersteuning bij de werving van vrijwilligers. Daarnaast faciliteert de gemeente organisaties op verschillende manieren.

Acties

1) Aandacht voor vrijwilligers in subsidie afspraken

Vrijwilligersbeleid gaat onderdeel uitmaken van de subsidieafspraken met organisaties die met vrijwilligers werken – of dat in de ogen van de gemeente zouden moeten doen. Richtlijnen daarbij zijn de afbakening van taken van professionals en vrijwilligers,

opleidingsmogelijkheden vanuit de organisatie en de uiting van waardering aan vrijwilligers. Ook maakt de gemeente, waar dat aan de orde is, met de betreffende organisaties afspraken over de inzet van maatschappelijk stagiairs of andere doelgroepen. Daar staat tegenover dat organisaties bij BVW terecht kunnen voor advies over hun vrijwilligersbeleid. Binnen de gemeente worden hierover afspraken gemaakt met de accounthouders van de subsidierelaties waar het om gaat.

2) Voordelft

Voordelft ondersteunt projecten en organisaties in Delft die een sociaal-maatschappelijk of cultureel doel nastreven. Deze ondersteuning kan bestaan uit het maken van werkplannen, begrotingen en het vinden van huisvesting, medewerkers en geld. De gemeente gaat na in welke vorm de gemeente Voordelft vanaf 2009 kan faciliteren en een verbinding kan leggen met andere initiatieven die maatschappelijke betrokkenheid van organisaties bevorderen.

3) Combinatiefuncties onderwijs, sport en cultuur

In Delft gaan we onderwijs, opvang, sport en cultuur met elkaar verbinden door het aanstellen van zogenaamde combinatiefunctionarissen. Dit zijn professionals met een aanstelling in het onderwijs gecombineerd met een functie in de sport of culturele sector. Dit draagt bij aan de professionalisering van organisaties die voor een belangrijk deel op vrijwilligers draaien. In de Jeugdnota is vastgesteld dat Delft deelneemt aan de door het Rijk geboden "Impuls brede scholen, sport en cultuur", de regeling die de gemeente in staat stelt deze combinatiefunctionarissen aan te stellen.

4) Pool van interim bestuursleden

De gemeente gaat de mogelijkheden na voor een pool van interim bestuursleden voor vrijwilligersorganisaties. Dit betreft Delftenaren die voor een vooraf vastgestelde maximale periode een bestuurstaak waarnemen en mede zorgdragen voor opvolging. Het kan gaan om studenten die zich buiten de muren van een hogeschool of universiteit willen ontplooiën, maar zich niet voor langere tijd willen verbinden, of om gepensioneerden die hun ervaring voor een maatschappelijk doel in willen zetten. Enerzijds worden nieuwe groepen vrijwilligers enthousiast gemaakt, anderzijds kunnen vrijwilligersorganisaties daardoor op de rails blijven. Specifieke aandacht is er voor scholing van deze bestuurders. Bestaande initiatieven waarbij bestuursleden tijdelijk worden ingezet, zijn onder meer Onbenut Talent en Stuurvrouwen.

2.6 INZET VRIJWILLIGERSWERK VOOR HET BEHALEN VAN MAATSCHAPPELIJKE DOELEN

Dankzij het werk van vrijwilligers gebeurt er veel op uiteenlopende gebieden als armoedebestrijding, natuur en milieu, veilig verkeer en op uiteenlopende andere terreinen. Het doen of bevorderen van vrijwilligerswerk levert ook andere positieve maatschappelijke effecten op. Door hier expliciet aandacht aan te geven, kunnen die effecten worden vergroot. Hier komen achtereenvolgens vier thema's aan bod:

- *Bewoners zetten zich actief in voor hun wijk.*
- *Jongeren doen een maatschappelijke stage.*
- *Werkzoekenden en allochtone Delftenaren participeren in de samenleving.*
- *Ook organisaties en bedrijven zijn maatschappelijk betrokken.*

2.6.1 Bewoners zetten zich actief in binnen de wijk

Korte stand van zaken

In de stad zijn veel bewoners actief in hun wijk. Sommigen eenmalig bijvoorbeeld voor een buurtfeest, anderen langduriger voor een participatieproject zoals Ouderenproof. Vanuit de wijkaanpak gebeurt al veel aan de ondersteuning van vrijwillige inzet door bewoners. Zo is er voor iedere wijk een budget beschikbaar voor buurtbewoners om activiteiten te organiseren

of de buurt wat meer aan te kleden. Daarnaast is in 2008 in de Buitenhof een pilot gestart met een Burenhulpcentrale, waar via een digitaal systeem bewoners zich als vrijwilliger kunnen aanmelden voor kleine hand- en spandiensten voor een andere buurtbewoner.

Ambitie en aanpak

De kern is dat bewoners worden ondersteund in het nemen van initiatieven, aangaan van samenwerkingsverbanden en oppakken van activiteiten. Het wijkniveau biedt houvast bij de werving van specifieke groepen vrijwilligers die nu nog niet zo actief zijn, zoals jongeren of allochtone Delftenaren. Maar ook vrijwilligers die al actief zijn kunnen op wijkniveau aansluiting vinden met andere vrijwilligers.

Acties

1) Vrijwilligers en welzijnsaccommodaties

Voor het uitvoeren van sociaal culturele programma's in de wijkaccommodaties blijft de BWD vrijwilligers betrekken die samen met een beperkte kern van professionals inhoudelijke en beheersmatige werkzaamheden verrichten. Dit is nodig voor de in Delft beoogde brede en diverse programmering op wijkniveau en werkt tevens stimulerend op de betrokkenheid van wijkbewoners bij de activiteiten. Over de programmering wordt per wijk aan de BWD geadviseerd via programmaraden. Voor deze programmaraden worden wijkbewoners geworven. De BWD stimuleert dat de samenstelling een afspiegeling vormt van de wijk.

2) Burenhulpcentrale en de Club van Delft

Vanaf 2009 wordt het concept van de Burenhulpcentrale uitgerold over de stad en zoveel mogelijk wijkgericht ingezet. Een aandachtspunt is het verlagen van de drempel voor bewoners om een beroep te doen op hun burenhulpcentrale door de matching van vraag en aanbod niet alleen digitaal te laten verlopen. Een belangrijke rol in het project is weggelegd voor BVW. Verder dient de bekendheid van de Burenhulpcentrale te worden verbeterd.

De Club van Delft is een nieuw platform dat vraag en aanbod bij elkaar brengt via een interactieve website en hieraan via verschillende media aandacht schenkt. De Club van Delft is de plek waar mensen elkaar belangeloos helpen. Actieve Delftenaren met een (hulp)vraag of aanbod plaatsen hun oproep op de site, vraag en aanbod worden aan elkaar gekoppeld. De bijzondere ontmoetingen die daar uit voortkomen worden vastgelegd door een team van verslaggevers. Op de website van de Club van Delft staan individuele hulpvragen. Er kunnen ook maatschappelijk betrokken mensen op terecht, 'wereldverbeteraars' of mensen met een ludiek initiatief. Daarnaast kunnen Delftenaren via de website aandacht vragen voor maatschappelijke problemen of een oproep doen voor het werven van vrijwilligers. Alle Delftenaren tussen de 8 en 80 jaar die belangeloos iets voor een ander willen doen of een bepaalde vraag hebben kunnen gratis lid worden.

De Club van Delft is een goed platform voor de presentatie van de burenhulpcentrale. De koppeling van aanbod en vraag die via de Club van Delft plaatsvindt kan ook op wijkniveau tot stand komen en sluit daarmee aan bij de gedachte achter de burenhulpcentrale.

3) Popta! Cultura Bunta

De stichting Popta! Cultura Bunta is een voorbeeld van een project waarin bewoners nauw worden betrokken bij ontwikkelingen in hun wijk. De stichting heeft als doel de onderlinge contacten te versterken tussen de diverse gemeenschappen binnen de Delftse buurt Poptahof en het versterken van de relatie tussen Poptahof en de rest van de stad. Daarnaast wil de stichting diverse partijen betrekken en laten participeren bij de culturele programmering in de buurt en het inrichten en beheren van de parkgebieden in Poptahof.

2.6.2 Jongeren doen een maatschappelijke stage

Korte stand van zaken

In 2011 zijn alle scholen voor voortgezet onderwijs verplicht om leerlingen een maatschappelijke stage te laten vervullen van 72 uur verspreid over hun schoolcarrière. Het doel van de maatschappelijke stage is dat alle jongeren tijdens hun schooltijd kennis maken met de samenleving en hieraan een onbetaalde bijdrage leveren.

Ambitie en aanpak

Leerlingen kunnen een maatschappelijke stage vervullen in een maatschappelijke organisatie of projecten zonder winstoogmerk, bijvoorbeeld vrijwilligersorganisaties, professionele not-for-profit organisaties of maatschappelijke projecten bij bedrijven. Voor leerlingen biedt de maatschappelijke stage de kans om te ervaren hoe leuk het is om iets voor een ander te doen. De organisaties krijgen de kans ervaring op te doen met jongeren en mogelijk aan zich te binden. Scholen hebben het voortouw bij de maatschappelijke stages, de gemeente faciliteert het proces.

Acties

Vanuit het programma Jeugd en Onderwijs wordt in Delft de komende jaren het bestaande netwerk rondom vrijwilligers uitgebreid en benut voor de ontwikkeling van de maatschappelijke stages. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is het stimuleren en organiseren van ontmoeting tussen leerlingen, scholen en maatschappelijke organisaties.

2.6.3 Meedoen in de samenleving

Korte stand van zaken

“Meedoen” is de centrale doelstelling van de Wmo, maar is ook een uitgangspunt bij het (weer) aan de slag krijgen van werkzoekenden. Het beleid van de gemeente is erop gericht Delftenaren zonder werk te laten (re-)integreren op de reguliere arbeidsmarkt. Bij vrijwilligerswerk ontbreken vaak het bindende karakter en de begeleiding die nodig zijn om het te laten dienen als onderdeel van een (re-)integratietraject. Alleen wanneer iemand onbemiddelbaar blijkt, wordt gezocht naar een vrijwilligersvacature in het kader van een sociale activeringstraject.

BVW krijgt in de praktijk al vaak te maken met Delftenaren die in het kader van hun sociale activering vrijwilligerswerk zoeken. BVW heeft hier tot op heden geen formele taakstelling in gehad en kan vaak niet voldoen aan de vraag omdat er geen geschikte plekken voorhanden zijn. BVW kan voor deze doelgroepen nog onvoldoende inzetten op matching. Voor allochtone Delftenaren kan het doen van vrijwilligerswerk of het terugvallen op een vrijwilliger bijdragen aan hun maatschappelijke participatie. Daarvoor bestaan in de gemeente al verschillende projecten.

Ambitie en aanpak

Wanneer een betaalde baan niet haalbaar blijkt, kan vrijwilligerswerk dienen als participatie instrument. Voor bepaalde doelgroepen kan vrijwillige inzet een goede overgang zijn naar andere maatschappelijke activiteiten, zoals voor werkzoekende allochtone Delftenaren en in het bijzonder allochtone vrouwen. Daarnaast worden binnen diverse programma's vrijwilligers ingezet om Delftenaren die minder goed meekomen op weg te helpen. Vrijwillige inzet draagt op die manier vanuit verschillende richtingen bij aan maatschappelijke participatie. De gemeente stelt vast dat sommige vrijwilligers een inspanning leveren van dusdanig niveau dat zij deze groep bewust wil maken van mogelijkheden het vrijwilligerswerk betaald te gaan doen. Een vrijwilliger die intensieve zorg verleent kan bijvoorbeeld aan de slag als zelfstandige zonder personeel (ZZP-er) met inzet van een persoonsgebonden budget (PGB) van een zorgvrager.

Acties

1) Vrijwilligerswerk in het kader van sociale activering

Naast de dagbestedingstrajecten gaat de gemeente gericht inzetten op de mogelijkheden vrijwilligersvacatures te creëren voor sociale activering. Wanneer deze ontwikkeling zich doorzet, wil de gemeente ook BVW een rol toebedelen in het zoeken van geschikte vacatures voor sociale activering en het verzorgen van de toeleiding van kandidaten.

De gemeente gaat de mogelijkheden na om in 2009 een pilot uit te voeren waarin BVW een specifieke opdracht krijgt voor het zoeken van geschikte vrijwilligersvacatures voor deze doelgroep en de toeleiding. Daarnaast investeert de gemeente in de aandacht die consultants besteden aan het vrijwilligerswerk in hun periodieke gesprekken met Delftenaren in een sociaal activeringstraject.

2) Allochtone vrijwilligers

Allochtonen participeren weinig in het reguliere vrijwilligerswerk. De komende jaren wil de gemeente Delft speciaal aandacht besteden aan het werven en behouden van allochtone vrijwilligers. Zo bestaan in Delft verschillende initiatieven om de maatschappelijke participatie van allochtone vrouwen te verbeteren. Vanaf eind 2008 is Delft aan de slag gegaan met de uitvoering van het lokaal actieplan Duizend en één Kracht, dat al deze initiatieven aan elkaar verbindt en bestaande en nieuwe initiatieven ondersteunt. Een actiepunt van Duizend en één Kracht is in samenwerking met BVW meer allochtone vrouwen toe te leiden naar vrijwilligerswerk. De gemeente Delft faciliteert organisaties daarnaast voor het realiseren van andere projecten om het aandeel allochtone vrijwilligers de komende jaren te laten stijgen.

2.6.4 Maatschappelijk betrokken organisaties en bedrijven

Korte stand van zaken

Sinds 2008 bestaat binnen de BWD het project Bedrijf en Samenleving (B&S). Dit bouwt en onderhoudt een netwerk van organisaties en bedrijven in Delft en maakt hen bewust van hun mogelijkheden bij te dragen aan de samenleving. Al enige jaren organiseert de BWD de Beursvloer Delft, waarop organisaties en bedrijven diensten met elkaar uitwisselen. De laatste keer vond dit plaats binnen de kaders van B&S.

Ambitie en aanpak

Organisaties en bedrijven moeten zich bewust(er) worden van de meerwaarde die ze hebben voor elkaar en de bijdrage die zij kunnen leveren aan de sociale verbanden in de stad. Thema's die de gemeente Delft daarbij onder de aandacht wil brengen zijn vrijwilligersplaatsen voor verschillende doelgroepen en mantelzorg in het personeelsbeleid.

Acties

1) Ondersteuning initiatieven voor maatschappelijke betrokkenheid

De gemeente steunt initiatieven in de stad voor maatschappelijke betrokkenheid en maakt in 2009 afspraken met organisaties die zich hiermee bezighouden. Het gaat om initiatieven waarin bedrijven en organisaties worden gemotiveerd en ook concrete mogelijkheden krijgen aangereikt zich voor de samenleving in te zetten. Een van die mogelijkheden is het creëren van vrijwilligersvacatures voor verschillende doelgroepen.

2) Beursvloer Delft

Een evenement om bewoners, bedrijven en organisaties bij elkaar te brengen levert een bijdrage aan de maatschappelijke bewustwording en brengt bovendien verschillende partijen actief bij elkaar. De gemeente steunt de Beursvloer Delft, die vanaf 2009 mogelijk onderdeel gaat uitmaken van het jaarlijkse stedelijke evenement over maatschappelijke betrokkenheid onder burgers, organisaties, scholen en bedrijven.

2.7 INFORMELE ZORG: VRIJWILLIGERS ONDERSTEUNEN KWETSBARE DELFTENAREN

Stand van zaken nu

Vanuit een aantal organisaties in Delft zijn vrijwilligers actief in het kader van informele zorg. Delft verstaat onder informele zorg de ondersteunende zorg die aan hulpvragers en/of hun mantelzorgers wordt gegeven door vrijwilligers, die bij aanvang geen persoonlijke relatie hebben met de betrokkene(n). Het gaat daarbij om zowel praktische als emotionele ondersteuning, waarbij kernelementen tijd, aandacht en betrokkenheid zijn. Wanneer informele zorg zich richt op de zorgvrager, is sprake van reguliere informele zorg. Indien de zorg zich richt op het vervangen van de mantelzorger, spreken we van respijtzorg. In alle gevallen draagt de inzet van zorgvrijwilligers eraan bij dat zorgvragers en indien aan de orde hun mantelzorgers de regie over het eigen leven behouden in de eigen thuissituatie. Zorgvrijwilligers zijn meestal actief via een organisatie die lokaal of regionaal informele zorg aanbiedt. In Bijlage 2 staan de informele zorgorganisaties die in Delft actief zijn.

Ambitie en aanpak

De gemeente wil dat kwetsbare groepen zo lang mogelijk zelfstandig functioneren en zo veel mogelijk deelnemen aan de samenleving. Vrijwilligers kunnen daar een rol in spelen. Wat onder kwetsbare groepen wordt verstaan, verschilt per programma. Het gaat steeds om groepen die op de een of andere manier belemmerd worden mee te doen. De belangrijkste groepen die worden genoemd zijn ouderen, mensen met fysieke of mentale beperkingen, vrouwen, allochtone Delftenaren en jongeren met (risico op) een achterstand. In deze nota verstaan we onder kwetsbare groepen ouderen en Delftenaren met beperkingen en hun mantelzorgers.

Acties

1) Zorgvrijwilligers voor respijtzorg

Er wordt actiever ingezet op het werven van zorgvrijwilligers voor respijtzorg. De gemeente subsidieert een voorziening die mede is voortgekomen uit de zogenaamde WMO werkteams in 2007. Doel van deze voorziening is vrijwilligers voor respijtzorg koppelen aan (bijna) overbelaste mantelzorgers. Deze vrijwilligers komen in eerste instantie bij de informele zorgorganisaties vandaan, waar veel vrijwilligers zich heel gericht aanmelden. Van het potentieel binnen de organisaties wordt gebruik gemaakt wanneer de vrijwillige respijtzorg in Delft een nieuwe impuls krijgt.

Vrijwilligers voor respijtzorg kunnen zich ook buiten dit georganiseerde verband aanmelden. BVW biedt voor zowel de georganiseerde als de individuele vrijwilligers ondersteuning in de communicatie, werving en selectie. Een respijtzorgconsulent vanuit het Startpunt wonen zorg welzijn zorgt voor de koppeling van de individuele vrijwilligers en mantelzorgers. Deze consulent organiseert verder voor beide groepen vrijwilligers gezamenlijke activiteiten op het gebied van scholing en intervisie.

2) Ondersteuning informele zorg

De gemeente faciliteert de ondersteuningsstructuur van informele zorgorganisaties die actief zijn in Delft. De mantelzorgconsulent die met ingang van 2009 in het Startpunt werkzaam is zorgt voor de coördinatie van afstemming tussen de informele zorgorganisaties. Uitgangspunt is dat initiatieven zoveel mogelijk worden gebundeld en voorzieningen op lokaal en regionaal niveau optimaal worden benut. Het Startpunt vormt samen met de informele zorgorganisaties en BVW een basis voor een gezamenlijk aanbod om te voorzien in de maatschappelijke vraag naar vrijwilligers voor verschillende vormen van informele zorg.

3 Mantelzorgers

3.1 INLEIDING

Mantelzorgbeleid was bij de inwerkingtreding van de Wmo begin 2007 een relatief nieuw onderwerp voor gemeenten. De gemeente Delft verleende door middel van de inzet van projectsubsidies gezondheidsbeleid al wel beperkte subsidies aan instellingen die activiteiten als mantelzorgondersteuning en/of informele zorg uitvoerden. Ook het regionale steunpunt voor mantelzorgers, Bureau Informele Zorg (gefinancierd uit de AWBZ) dateerde al van voor de Wmo. Naast het bieden van ondersteuningsactiviteiten voor mantelzorgers fungeerde dit bureau als centraal contactpunt voor instellingen die informele zorg verlenen. Bureau Informele Zorg heeft op jaarbasis zo'n 250 mantelzorgers weten te bereiken.

In 2007 heeft Delft tijdens de Wmo-dagen en het Atelier Mantelzorg & Vrijwilligerswerk met instellingen en burgers gediscussieerd over het bereiken van mantelzorgers en de behoefte aan ondersteuning en erkenning. Belangrijke aandachtspunten uit deze bijeenkomsten waren: het belang van respijtzorg, "even vrij af" en de (on)zichtbaarheid en erkenning van mantelzorgers. Ook heeft Delft in dat zelfde jaar een Quickscan laten uitvoeren om de benodigde ondersteuning aan Delftse mantelzorgers in kaart te brengen. Daarnaast zijn op landelijk niveau veel onderzoeken en aanbevelingen gepubliceerd.

Met de kaders die het mantelzorgbeleid vanuit het Wmo-beleidsplan heeft meegekregen noopte dit tot het uitvoeren van een verdiepingsslag. Deze verdiepingsslag is medio 2008 aan de orde geweest in de vorm van de miniconferentie Oog voor u!. Als rode draad kwam de aandacht naar de mantelzorger als persoon en zijn eigen leven naar voren. Andere belangrijke aandachtspunten waren: Het combineren van arbeid en zorg, weerbaarheid van de mantelzorger en het belang van lotgenotencontact.

3.2 VISIE OP MANTELZORGONDERSTEUNING

De visie uit het beleidsplan Wmo is bepalend voor de uitwerking in deze nota:

Delft wil een betrokken samenleving, waarbij alle inwoners de kans krijgen om mee te doen. Burgers moeten de regie over hun eigen leven kunnen houden. Kwetsbare groepen krijgen daarbij een steuntje in de rug,

Deze visie maakt het belang van mantelzorgondersteuning zichtbaar. Mantelzorgers zijn betrokken burgers. Zij zetten zich in voor hun hulpbehoevende naaste zodat deze zo lang als mogelijk zelfstandig thuis kan blijven wonen. Daarnaast verminderen zij de druk op de professionele zorg. Met de toenemende vergrijzing neem de vraag naar zorg verder toe. Dure professionele zorg wordt door de modernisering AWBZ ingeperkt of overgeheveld naar de Wmo. Het is van belang om de mantelzorg te behouden en voor ondersteuning te zorgen, daar waar mantelzorgers overbelast dreigen te raken. Veel mantelzorgers staan door hun zorgtaken langdurig en/of zeer intensief onder druk. Voorkomen moet worden dat zij uitvallen of dat hun sociaal-economische perspectieven in het gedrang komen.

3.3 OVERZICHT MANTELZORG

Mantelzorgers zorgen langdurig en onbetaald voor een chronisch zieke, gehandicapte/ hulpbehoevende partner, ouder, kind, ander familielid, vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie zij zorgen. Landelijk onderzoek wijst uit dat de mantelzorgers die langer dan 3 maanden en meer dan 8 uur per week zorg verlenen de risicogroep vormen die sociale, fysieke, financiële of emotionele problemen kan krijgen. Binnen de doelgroep mantelzorgers zijn drie typen te onderscheiden:

1. Mantelzorgers die tijdelijk zorg verlenen. Veel zorg in de startperiode en na enkele maanden neemt de zorg af. Bijvoorbeeld bij een herstelperiode na een operatie.
2. Mantelzorgers die continu zorg verlenen. Zij verlenen zorg aan een naaste (kind, partner, ouder) met een chronische ziekte of blijvende handicap. De zorg duurt jaren en het aantal uren zorg per week is hoog (gemiddeld 21 uur per week)
3. Mantelzorgers die palliatieve zorg verlenen. De zorg is zeer intensief (gemiddeld 33 uur per week) en emotioneel belastend. Het gaat om een ernstig zieke naaste die gaat sterven.

De grootste groep mantelzorgers is tussen de 55 en 64 jaar. Meer vrouwen dan mannen zijn mantelzorger (59%). Landelijke onderzoeken geven aan dat veel burgers zich niet bewust zijn dat zij feitelijk mantelzorgers zijn. Dit gegeven kan van invloed zijn op het bovenstaande cijfermatige beeld.

Overzicht mantelzorgers in Delft

Volgens Kengetallen mantelzorg in Delft (Quickscan, cijfers 2005) zijn zo'n 3600 Delftse mantelzorgers matig tot ernstig belast (40% van het aantal mantelzorgers) en 570 zijn door overbelasting uitgevallen (6,4% van het aantal mantelzorgers).

In 2005 heeft, onder andere voor Delft, een behoefteonderzoek plaatsgevonden onder mantelzorgers, voorafgaand aan de oprichting van de ontmoetingscentra voor ouderen. De uitkomsten van dit onderzoek geven een indruk van de belasting van mantelzorgers in de wijk Buitenhof.

Uit het behoefteonderzoek blijkt dat ruim 75% van de respondenten tot 10 uur per week mantelzorg verleent. Dit past bij het landelijke beeld. De helft heeft naast mantelzorg ook een betaalde baan (2 op de 3 werkt meer dan 20 uur). De helft van de ondervraagden uit Buitenhof wenst ondersteuning bij het verlenen van mantelzorg. Een op de vier mantelzorgers in Buitenhof levert een combinatie van huishoudelijke hulp, begeleiding en persoonlijke verzorging, de helft levert alleen huishoudelijke hulp en begeleiding. De meeste mantelzorgers verlenen zorg aan familie (93%), 60% voor een ouder en 21 % voor de partner.

Overbelasting

Van overbelasting is sprake wanneer de balans tussen draaglast en draagkracht is verstoord. Op deze balans kunnen diverse factoren van invloed zijn. Van invloed zijn bijvoorbeeld de kenmerken van de mantelzorger (leeftijd, gezondheid, competentie, inkomen, etc), de kenmerken van de zorgvrager, de relatie tussen mantelzorger en zorgvrager, de aard en duur van de aandoening en de omvang van het netwerk van helpers.

De mate van overbelasting blijft moeilijk objectief vast te stellen omdat subjectieve factoren ook een rol spelen. Wel zijn landelijk diverse instrumenten ontwikkeld om de belasting in kaart te brengen zodat een inschatting kan worden gemaakt bij welke ondersteuning overbelaste mantelzorgers gebaat zijn. Een voorbeeld van zo'n meetinstrument zijn de digitale testen op de website van Parnassia psycho-medisch centrum Haaglanden.

Ontspoorde zorg

Overbelasting kan leiden tot de zogenaamde 'ontspoorde zorg'. De hulpvrager wordt - vaak onbedoeld - schade aangedaan, bijvoorbeeld door psychische of lichamelijke mishandeling of verwaarlozing. Ontspoorde zorg ontstaat vaak sluipenderwijs. Ze komt niet voort uit kwaadwillende motieven, maar uit onkunde, onmacht, frustratie, onwetendheid en overbelasting. Het is daarbij niet altijd duidelijk wie als dader of als slachtoffer kan worden beschouwd en wanneer de normale relatie en goed bedoelde zorg is overgegaan in mishandeling. Wel is duidelijk dat ontsporing op de loer ligt, als mantelzorgers te lang wachten met het inschakelen van professionele zorg. Sociaal isolement van de mantelzorger

(het gevoel er alleen voor te staan) en tekortschietende professionele zorg wordt het meest genoemd als omstandigheden waardoor zorg kan ontsporen (bron: Raad voor de Volksgezondheid & Zorg 2006). Ontspoorde zorg is een vorm van ouderenmishandeling. Onder ouderenmishandeling valt ook de psychische of lichamelijke mishandeling die de mantelzorger wordt aangedaan door de hulpvrager. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de ouder die door zijn verslaafde kind wordt uitgebuit of de dementerende partner die door de ziekte zich agressief gaat gedragen en zijn hulpbiedende echtgenoot mishandelt.

Op het gebied van ouderenmishandeling is binnen de gemeente Delft beleid ontwikkeld gericht op preventie, signalering en hulpverlening. Hiertoe is een samenwerkingsovereenkomst getekend met Meldpunt Bezorgd?.

3.4 BASISFUNCTIES MANTELZORGERSBELEID

Landelijk is op hoofdlijnen een invulling gegeven wat minimaal lokaal aanwezig moet zijn om mantelzorgers voldoende en adequaat te ondersteunen. VWS heeft deze opgenomen in de beleidsbrief "Voor elkaar" als basisfuncties voor mantelzorgondersteuning. Het gaat om functies op het gebied van ondersteuning, erkenning en het combineren van arbeid en zorg.

Rol van de gemeente

De gemeente heeft vanuit de Wmo de verantwoordelijkheid voor mantelzorgondersteuning, maar heeft voor de uitvoering andere partijen nodig. Bij de gemeentelijke regierol hoort naast het bij elkaar brengen van partijen, ook het richting geven aan het beleid en voorwaarden stellen door met de beschikbare middelen de gewenste activiteiten te ondersteunen.

3.5 ONDERSTEUNING VAN MANTELZORGERS

De algemene doelstelling voor mantelzorgers in Delft luidt:

Delftse mantelzorgers worden uitstekend ondersteund, overbelasting wordt tijdig gesignaleerd en hun deelname aan de samenleving blijft gewaarborgd.

Van daaruit zijn de volgende thema's geformuleerd:

1. (H)erkenning en inspraak
2. Ondersteuning en waardering
3. Mantelzorg en arbeid
4. Kwetsbare mantelzorgers

Deze thema's zijn een verwoording van de landelijke basisfuncties met een accentuering die Delft in haar mantelzorgbeleid wil aanbrengen.

Het is aan gemeenten om aan de basisfuncties een eigen invulling te geven. Delft kiest ervoor om een accent te leggen bij het combineren van arbeid en zorg. Er zullen steeds meer mensen zorg en arbeid moeten combineren, de zogenaamde sandwichgeneratie. Zij zijn werkende burgers met jonge kinderen en ouder wordende ouders. Dit betekent een voortdurend balanceren op de pijlers opvoeding, mantelzorg en arbeid. Veranderingen in wet en regelgeving kunnen direct gevolgen hebben voor deze groep. Een ander accent is de bewustmaking van de mantelzorger en het opkomen voor de eigen grenzen. Kortom weerbare mantelzorgers die weten wanneer zij aan de bel moeten trekken.

3.5.1 (H)erkenning en inspraak

Stand van zaken nu

Veel mantelzorgers herkennen zichzelf niet als mantelzorger. Kenmerkend is dat veel mantelzorg plaatsvindt binnen familieverbanden. Bij langdurige mantelzorg neemt de intensiteit van deze zorg langzaam toe. Zij gaan pas op zoek naar hulp of voorzieningen als de zorgtaken dusdanig belasten, dat het hen belemmert in hun eigen werkzaamheden of in het functioneren als ondersteuner. Een groot aantal Delftenaren weet inmiddels het Startpunt wonen zorg welzijn te bereiken.

De belangrijkste vindplaats van mantelzorgers is bij de hulpvrager, die zij verzorgen. Dit betekent dat op plaatsen waar hulpvragers komen, mantelzorgers actief moeten worden benaderd. Daarnaast kunnen onderlinge contacten tussen mantelzorgers binnen de wijk of buurt versterkend werken.

Een sociaal netwerk is voor mantelzorgers zeer belangrijk. Het biedt noodzakelijk vriendschappelijk contact waarbinnen steun en erkenning kan worden gevonden, maar ook kans op het zelf kunnen regelen van vervangende zorg. Een sociaal netwerk kan ook digitaal worden onderhouden.

Inspraak en advies over beleidsvoornemens en ontwikkelingen vindt plaats in het Panel Gehandicaptenbeleid. In het panel is de Regionale Mantelzorg Organisatie DWO vertegenwoordigd. RMO DWO is belangenbehartiger van mantelzorgers. Behoudens de reeds vastgestelde omvorming (Wmo-beleidsplan) van het Panel Gehandicaptenbeleid naar het Clusterplatform WZW/ OGGZ is er geen verandering.

Ambitie en aanpak

We willen burgers bewust maken van het belang van mantelzorg. Het zijn voornamelijk de mantelzorgers, die het mogelijk maken dat hulpvragers zolang als mogelijk in de eigen vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Dat is een prestatie die veel meer zichtbaarheid en erkenning mag hebben.

Het belang van mantelzorg voor de samenleving willen we zichtbaar maken door middel van een bewustwordingscampagne. Het gaat om een permanente campagne, waarbij het pakket van instrumenten wordt ingezet, welke wordt gebruikt voor communicatie op het gebied van zorg, gezondheid en opvoedondersteuning (nota Lokaal preventief gezondheidsbeleid 2009-2012). De belangrijke pijler van de campagne is het voortdurend onder de aandacht brengen van het belang van mantelzorg. In de krant voor gezondheid en zorg "Delft voor elkaar", die eind 2008 periodiek huis-aan-huis zal worden verspreid, komt aandacht voor mantelzorg en ondersteuning. We willen, naast een structurele informatiestroom over mantelzorg (ondersteuning) en nieuwe ontwikkelingen, relevante thema's jaarlijks laten rouleren. Een van de thema's is de rolverdeling tussen mannen en vrouwen op de gebieden van mantelzorg en vrijwilligerswerk in de zorg.

Ook willen we dat mantelzorgers er niet alleen voor komen te staan. Het is daarom belangrijk dat mantelzorgers kunnen investeren in een sociaal netwerk. Enerzijds willen we dit doen door met het Startpunt en de BWD in de wijk, bijvoorbeeld een laagdrempelige inloop voor mantelzorgers in de wijk/buurtcentra te creëren, naast specifieke activiteiten in de Ontmoetingscentra voor ouderen of het Startpunt wonen zorg welzijn. Aansluiting op bestaande activiteiten is een pre.

Anderzijds willen we ook digitale ontmoetingen tussen mantelzorgers stimuleren. De Club van Delft biedt kansen om zowel een stedelijke vraag/aanbod platform van informele hulp te worden als een ontmoetingsplaats, waar ervaringen kunnen worden uitgewisseld en

contacten kunnen worden gelegd. Mantelzorgers die op deze wijze hun sociaal netwerk willen opbouwen en onderhouden maar nog niet hun weg hierin kunnen vinden, zouden met cursus/ training vanuit de wijk/buurtcentra kunnen worden geholpen.

Acties

1. Het inzetten van een permanente campagne vanaf 2009
2. Op basis van de behoefte van mantelzorgers in de wijk lotgenotencontact mogelijk maken.
3. Digitale ontmoetingen laagdrempeliger maken voor mantelzorgers door:
 - inzet van de Club van Delft, met speciaal aandacht voor jonge mantelzorgers
 - cursus/ training pc-gebruik gericht op mantelzorgers
 - respijtmogelijkheden burenhulp opnemen

Doelstelling

In 2012 willen we bereikt hebben dat driemaal zoveel mantelzorgers, met een ondersteuningsbehoefte, ondersteuning hebben dan in 2007.

3.5.2 Ondersteuning en waardering

Stand van zaken nu

Lokaal wordt vanaf januari 2009 de mantelzorgondersteuning uitgevoerd vanuit het Startpunt. De ondersteuningstaken die het Bureau Informele Zorg (BIZ) tot eind 2008 uitvoert op het gebied van mantelzorgondersteuning voor Delft worden daarin opgenomen. Het gaat om:

- informatie en advies
- themabijeenkomsten
- lotgenotencontact
- cursorische activiteiten

Draagkracht verhogende voorzieningen:

- zijn direct gericht op de mantelzorger zelf en zijn leefsituatie
- dragen bij aan de kwaliteit van leven van de mantelzorger
- dragen bij aan erkenning en waardering

Draaglast verminderende voorzieningen

- zijn gericht op de zorgvrager en bieden de mantelzorger een “adempauze”.
- verminderen de fysieke en/of psychische belasting van de mantelzorger

Ambitie en aanpak

In 2009 willen we de mantelzorger en zijn zorgtaken nadrukkelijker opnemen in de indicatie. Mantelzorgers kunnen, wanneer de omvang van de zorgtaken staan geïndiceerd, makkelijker terugvallen op professionele respijtzorg. Het is essentieel dat voordat de vraag naar ondersteuning er daadwerkelijk is, de mantelzorger en zijn zorgtaken al in zicht zijn. Dit kan door de hulpvraag op een integrale wijze te benaderen (hoogwaardige intake). De hulpvrager en zijn mantelzorger worden zo volledig in beeld gebracht.

Tevens neemt de gemeente in de Wmo-verordening op dat mantelzorgers kunnen terugvallen op professionele zorg wanneer zij tijdelijk geen zorg kunnen verlenen. De bruto-netto zorgomvang die wordt toegepast in de AWBZ kan ook voor de Wmo worden gebruikt. Eerst wordt de bruto zorgbehoefte van de zorgvrager bepaald. Vervolgens wordt het compenserend vermogen van de mantelzorger vastgesteld en de netto zorgbehoefte berekend. Als een mantelzorger om bepaalde redenen tijdelijk geen zorg kan verlenen, wordt het verschil gecompenseerd tussen de bruto zorgbehoefte en (een) gedeelte van de netto

zorgbehoefte. In combinatie met afspraken met de thuiszorgaanbieders kan deze flexibele zorginzet uitkomst bieden bij tijdelijke (gedeeltelijke) uitval van de mantelzorger.

Daarnaast mogen ex-mantelzorgers niet uit beeld raken. Naast dat zij behoefte kunnen hebben aan ondersteuning bij het opbouwen van een nieuw leefritme hebben zij ook veel expertise opgebouwd. Zij kunnen hun kennis inzetten en overdragen aan nieuwe mantelzorgers.

Acties

1. Aandacht voor mantelzorger bij indicatiestelling

Er komt in Delft structureel aandacht voor mantelzorg bij indicatiestellingen van zorgvragers. Dit wordt geborgd in de Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning. De aandacht voor mantelzorg bij indicatiecatering van de zorgvrager moet minimaal een beeld geven van de zorgtaken en de uren waarvoor een mantelzorger zich inzet en de situatie van de mantelzorger. De mantelzorger wordt indien nodig doorverwezen naar het Startpunt voor het ondersteuningsaanbod. Het kan ook zijn dat zorgvrager en mantelzorger voor het eerst in beeld komen bij het Startpunt, dan kan meteen naar het ondersteuningsaanbod worden doorverwezen indien daaraan behoefte is.

Wanneer duidelijk in kaart is dat een Delftenaar mantelzorgtaken heeft voor een bepaald aantal uren, biedt dit houvast bij afspraken rondom arbeidsverplichtingen, zorg op maat en professionele hulpverlening. Daarnaast kan op basis van vastgestelde taken eenvoudiger respijtzorg worden ingezet om de continuïteit van zorg te waarborgen. Een mantelzorger is zichzelf ook meer bewust van de eigen positie en kan gericht een beroep doen op de voorzieningen voor mantelzorgers die in de volgende paragraaf aan de orde komen.

2. Opbouwen van een basisvoorzieningenpakket voor mantelzorgers

Draagkracht verhogend

Cursorische activiteiten: Delft gaat naast het continueren van het bestaande aanbod aan training en cursussen voor mantelzorgers, meer nadruk leggen op assertiviteit, weerbaarheid en het bewust omgaan met de zorgrelatie. Daarnaast wordt een specifiek aanbod ingezet voor specifieke doelgroepen.

Emotionele ondersteuning: Delft wil het bestaande lotgenotencontact laagdrempeliger maken. Startpunt wonen zorg welzijn krijgt hierin een coördinerende rol. Het Startpunt zal een algemeen lotgenotencontact opzetten, na de overname van de taken van het Bureau Informele Zorg. Specifiek lotgenotencontact zoals door verscheidene vrijwilligersorganisaties wordt gevoerd moet meer zichtbaar. Dit gebeurt door het inzetten van meer communicatiemiddelen en het benutten van meer locaties. Voor verdergaande individuele emotionele ondersteuning wordt aansluiting gezocht bij het Algemeen maatschappelijk werk. Ook voor ex-mantelzorgers kan lotgenotencontact veel betekenen.

Waardering

De gemeente voorziet in een uitgebreid ondersteuningspakket voor mantelzorgers. Daarnaast wordt aan mantelzorgers veel positieve aandacht geschonken in de permanente campagne. De gemeente spoort organisaties aan zich te verdiepen in mantelzorg en aandacht aan hen te besteden. Langs deze wegen wordt mantelzorg steeds beter zichtbaar en weten mantelzorgers zich gewaardeerd. Daarnaast zorgt de gemeente voor specifieke waarderingsovername voor mantelzorgers, zoals de jaarlijkse bijeenkomst rondom een bepaald mantelzorgthema waarbij mantelzorgers in het zonnetje worden gezet.

Draaglast verminderend

Professionele respijtzorg: Delft wil flexibele inzet van professionele zorg vanuit de Wmo mogelijk maken. Flexibele zorg is direct inzetbare zorg die op basis van bekendheid met de mantelzorgtaken onmiddellijk kan worden ingezet wanneer de mantelzorger uitvalt. De professionele respijtzorg gaat voor zover het taken betreft in de hulp bij het huishouden onderdeel uitmaken van de gemeentelijke Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning en valt in de financiering ook onder de verstrekkingen van hulp bij het huishouden.

Vrijwillige respijtzorg: de bestaande mogelijkheden bij informele zorgorganisaties voor het verlenen van vrijwillige respijtzorg worden uitgebreid. Daarnaast kunnen ook individuele vrijwilligers zich aanmelden voor het verlenen van respijtzorg. Een match kan plaatsvinden door bij de gevraagde vervanging het juiste zorgvrijwilligersprofiel te plaatsen.

Logeerfaciliteiten: dit heeft als doel om mantelzorgers tijdelijk te ontlasten van hun zorgtaken door de zorgvrager tijdelijk te laten overnachten in een omgeving waar alle voorzieningen voor hem voorhanden zijn. Ipse kent al een Logeerhuis voor mensen met een verstandelijke handicap. Op dezelfde wijze willen we logeermogelijkheden als tijdelijke mantelzorgopvang voor gehandicapten of ouderen met (ernstige) beperkingen stimuleren. Ook het mogelijk maken van overnachting samen met familie, door kind of partner die elders in het land in een AWBZ-instelling verblijft, wordt meegenomen. De locatie voor short stay facilities, gesitueerd bij het zorgcentrum Die Buytenweye, biedt kansen voor een logeerhuis.

Kinderopvang: incidentele kinderopvang kan nodig zijn als de mantelzorger een acute niet-uitstelbare zorgtaak heeft waarbij voor opvang geen beroep op het eigen netwerk kan worden gedaan. De gemeente ontwikkelt een voorziening voor incidentele kinderopvang waar geïndiceerde mantelzorgers een beroep op kunnen doen. Het gaat om opvang voor kinderen van 0 tot 12 jaar tijdens en buiten schooltijden en eventueel ook met een overnachting. De gemeente zoekt daarbij binnen de Delftse mogelijkheden naar flexibele en kleinschalige vormen van opvang. Bij de ontwikkeling van de voorziening haakt de gemeente zoveel mogelijk aan bij bestaande regelingen voor kinderopvang in bijzondere gevallen.

3. Aandacht voor mantelzorg in subsidie afspraken

Aandacht voor mantelzorgers gaat onderdeel uitmaken van de subsidieafspraken met organisaties. Aan de ene kant wordt hen gevraagd aandacht te besteden aan mantelzorg in hun personeelsbeleid. Aan de andere kant maakt de gemeente afspraken met organisaties over hoe zij om dienen te gaan met mantelzorgers die zij tegenkomen bij de uitvoering van hun reguliere werkzaamheden. De belangrijkste taken die organisaties daarbij hebben zijn signalering, informatie, advies en doorverwijzing. Binnen de gemeente worden hierover afspraken gemaakt met de accounthouders van de subsidierelaties waar het om gaat. In 2009 wordt hiervoor een vorm vastgesteld.

Doelstelling

In 2012 is het aantal door overbelasting uitgevallen mantelzorgers (6,4% in 2005) met een kwart verminderd.

3.5.3 Mantelzorg en arbeid

Stand van zaken nu

1. Mantelzorg en betaalde arbeid

Volgens de FNV (Federatie Nederlandse Vakbeweging) derft 17% van de mantelzorgers jonger dan 65 jaar inkomen omdat zij door de zorgtaken minder zijn gaan werken, tijdelijk of definitief zijn gestopt. Werkende mantelzorgers lopen tegen diverse knelpunten aan bij het combineren van arbeid en zorg. Het gaat dan met name om niet-uitstelbare zorgtaken en regeltaken die voornamelijk onder kantooruren moeten plaatsvinden. Niet-uitstelbare zorgtaken bestaat uit zorg waarvoor een AWBZ indicatie geldt en die op specifieke tijdstippen moet plaatsvinden. Hiervoor kan professionele zorg worden ingeschakeld. Regeltaken kunnen bijvoorbeeld ziekenhuisbezoek, indicatiegesprek, of noodzakelijke contacten met zorgaanbieders zijn. De mantelzorger kan zich hierbij nauwelijks laten vervangen. De huidige regelingen (zie bijlage 3) zijn niet toereikend.

Het verlies van arbeid door mantelzorg overkomt vaak vrouwen, wat de emancipatie van vrouwen in de weg staat. Een behapbare combinatie van arbeid en zorg zal de kans op overbelasting doen verminderen en biedt bijvoorbeeld ook mogelijkheden om mannen bij de mantelzorgtaken van hun partner te betrekken.

Uit onderzoek van de FNV blijkt dat mantelzorgers gebaat zijn bij:

- aanpassing van de werktijden;
- tijdelijk minder uren werken;
- thuiswerken als dat mogelijk is;
- hulp en ondersteuning van de arbodienst.

Het maken van afspraken in de CAO geeft mantelzorgers mogelijkheden om arbeid en zorgtaken te combineren. Ook werkgevers hebben er baat bij dat overbelasting en uitval van werknemers met zorgtaken wordt voorkomen. Op dit moment zijn werkgevers zich vaak niet bewust van de druk die zorgtaken op hun werknemers veroorzaken. Werknemers praten er op hun beurt nauwelijks over.

2. Mantelzorg en inkomen

De wet werk en bijstand gaat uit van arbeidsverplichting. Betaalde arbeid gaat in beginsel voor het uitvoeren van zorgtaken. Daarnaast verstaat de wetgever onder zorgtaken de zorg voor kinderen. Ouders hebben voor hun kinderen namelijk een wettelijke zorgplicht. Er moet daarom een evenwicht gevonden worden tussen arbeidsverplichting en zorgtaken. Met adequate voorzieningen zoals kinderopvang of flexibele werktijden wordt een combinatie van betaalde arbeid en zorg voor kinderen gevonden.

Tot zover de huidige situatie bij zorg voor kinderen, maar wat betekent dit voor mantelzorg? Mantelzorg aan volwassen hulpvragers valt buiten de wettelijke zorgplicht en daar hoeft dus wettelijk gezien geen rekening mee worden gehouden. Bij een ouder, die mantelzorger is voor zijn gehandicapt kind tot 18 jaar geldt de zorgplicht zwaarwegend. In de Delftse beleidsregels staat dit nader omschreven als:

“een alleenstaande ouder die een zorgtaak heeft voor een zwaar gehandicapt kind tot 18 jaar, kan volledige of gedeeltelijke ontheffing worden verleend van de arbeidsplicht bij het ontbreken van voldoende professionele kinderopvang; voor de mate en duur van ontheffing kan advies van een onafhankelijke externe deskundige worden gevraagd”

Daarnaast heeft Delft in haar beleidsregels wel de mantelzorg opgenomen. Namelijk:

“een cliënt die noodzakelijke mantelzorg verricht aan de echtgenoot, partner of een bloedverwant in de eerste graad waarvoor professionele zorg op dat moment aantoonbaar onvoldoende of ontoereikend is, kan volledige of gedeeltelijke ontheffing worden verleend van de arbeidsplicht; voor de mate en duur van ontheffing kan advies van een onafhankelijke externe deskundige worden gevraagd”

In beide situaties geldt de ontoereikendheid van professionele voorzieningen als een van de belangrijke criteria om volledige of gedeeltelijke ontheffing van de arbeidsplicht te kunnen verlenen.

Ambitie en aanpak

1. Mantelzorg en betaalde arbeid

We willen het gesprek over mantelzorg op de werkvloer op gang brengen. Zowel vanuit de burgers als vanuit de werkgeverskant. Daarnaast gaan we in contact met werkgevers over de vraag hoe deze dialoog op de werkvloer kan leiden tot praktische steun in de rug voor werkende mantelzorgers.

2. Mantelzorg en inkomen

Op een aantal punten is aandacht voor de combinatie mantelzorg en arbeidsverplichting. Het gaat om het zoeken naar de juiste balans zonder dat maatschappelijke kansen onbenut worden gelaten. Kanalen waarlangs aandacht is voor de volgende punten zijn het Startpunt, de permanente mantelzorgcampagne en onderdelen van de gemeente en andere organisaties die zich bezig houden met arbeid en inkomen

- Sollicitatieplicht

Met de sollicitatieplicht wordt gestreefd naar economische zelfstandigheid, het niet meer afhankelijk zijn van de uitkering. Bij laag geschoold werk zullen meer uren nodig zijn om de economische zelfstandigheid te bereiken. We willen daarom onderzoeken welke knelpunten mantelzorgers ervaren bij het volgen van de sollicitatieplicht. Extra aandacht zal uitgaan naar mantelzorg bij terminale hulpvragers (palliatieve zorg). We willen voor deze intensieve maar vaak kortdurende mantelzorg een op maat gerichte aanpak vinden.

- Reïntegratietrajecten

Reïntegratietrajecten hebben over het algemeen een weekbelasting van maximum 24 uur. Mantelzorg zal doorgaans buiten de uren van het traject kunnen plaatsvinden. Maatwerk gericht op de persoonlijke situatie kan worden geleverd. Er zijn twee soorten trajecten: het traject gericht op werkhervatting en het traject gericht op sociale activering. Binnen het reïntegratietraject sociale activering speelt vrijwilligerswerk een rol (zie paragraaf 2.6.3). Mantelzorg of structurele burenhulp kan daar onderdeel van uitmaken. De werkervaring als mantelzorger of zorgvrijwilliger kan met ondersteuning door cursus of training de kansen op betaalde arbeid in de zorg verhogen.

- Persoonsgebonden Budget

Het uitvoeren van zorgtaken met een Persoonsgebonden Budget (PGB) kan uitkomst bieden in het combineren van werk en mantelzorg. Echter de positie van de mantelzorger verandert sterk wanneer hij er voor kiest de geïndiceerde zorg zelf te verlenen. Feitelijk is hij dan geen mantelzorger meer, maar werknemer, dus in dienst van de zorgvrager. Bij uitval moet de zorgvrager zelf een vervanger regelen en is verantwoordelijk voor alle administratieve taken. We willen dat bij een PGB voldoende ondersteuning beschikbaar is op administratief en arbeidstechnisch gebied. Deze ondersteuning moet goed bereikbaar zijn en een persoonlijke benadering kennen. Er wordt op dit moment onderzocht wat de stichting MEE zou kunnen betekenen in de ondersteuning voor PGB houders.

Acties

1. Mantelzorg en betaalde arbeid

We willen samen met Bedrijf&Samenleving van de BWD in het kader van maatschappelijk betrokken ondernemen werkgevers gaan benaderen met informatie over de aspecten van mantelzorgvriendelijk P&O beleid. Als basis wordt gebruik gemaakt van de toolkit Mantelzorg@work waarin mogelijkheden staan van faciliteiten voor mantelzorgers op de werkvloer. Ook nemen we met de toolkit het eigen gemeentelijk P&O beleid onder de loep.

2. Informatie over arbeid en mantelzorg in het Startpunt

De mantelzorgconsulent in het Startpunt kan zowel Delftenaren als werkgevers voorzien van informatie en advies over regelingen die te maken hebben met de combinatie tussen arbeid en zorg.

3. Mantelzorg en inkomen

Doordat het aantal uren en de zwaarte van de mantelzorg duidelijker en formeel in kaart worden gebracht, kan deze informatie duidelijker worden betrokken bij het maatwerk rondom de toepassing van de sollicitatieplicht.

Doelstelling

In 2012 zijn Delftenaren meer tevreden over de manier waarop hun werkgever omgaat met mantelzorg.

3.5.4 Kwetsbare mantelzorgers

Stand van zaken nu

Kwetsbare mantelzorgers lopen extra risico op overbelasting en uitval. Daardoor is ook de relatie met de hulpvrager meer kwetsbaar voor ontspoorde zorg. Zij hebben vaak meer moeite om de weg naar ondersteuning te vinden. Voor hen is een meer actieve benadering nodig. Delft wil daarom extra aandacht voor deze 5-tal doelgroepen:

- alleen zorgende mantelzorgers
- jonge mantelzorgers
- mantelzorgers van een partner of ouder met psycho-geriatrische problematiek (voornamelijk dementie)
- mantelzorgers van een GGZ-client
- allochtone mantelzorgers

Alleen zorgende mantelzorgers

Mantelzorgers die er alleen voor staan in het verlenen van langdurige en intensieve zorgtaken vormen een kwetsbare groep. Op het moment dat mantelzorgers voor het merendeel hun tijd besteden aan zorgtaken en daarbuiten nauwelijks sociale contacten (meer) hebben, treedt sociaal isolement op. Van sociaal isolement is sprake wanneer iemand zich eenzaam voelt en geen of nauwelijks sociale contacten heeft. Zoals eerder vermeld, is sociaal isolement en overbelasting een voedingsbodem voor ontspoorde zorg.

Jonge mantelzorgers

Volgens het protocol Gebruikelijke zorg, dat wordt gehanteerd bij de indicatiestelling AWBZ, hebben jongeren onder de 18 jaar geen zorgtaken binnen het gezin. Wel kunnen gebruikelijke huishoudelijke taken van hen verlangd worden. Richtlijnen in het protocol zijn voor 13 – 18 jarigen algemene huishoudelijke taken en voor 5- 12 jarigen lichte huishoudelijke taken. Het beeld bij jonge mantelzorgers is echter dat zij veel meer tijd in deze taken steken dan hun leeftijdgenoten. Deze inzet van jonge mantelzorgers en alle onzekerheden die zij hebben vanwege het zieke gezinslid kunnen leiden tot verminderde schoolprestaties.

Mantelzorgers van een hulpvrager met psycho-geriatrische problematiek

Op dit moment zijn twee Ontmoetingscentra voor ouderen (OC) actief (Mozartlaan en Vermeertoren). Binnenkort wordt een derde centrum geopend door zorginstelling Pieter van Foreest in het Dock van Delft. In het OC kunnen zowel mensen met verminderde regie/ beginnende dementie als mensen in verdergaande stadia van dementie voor dagbehandeling terecht. Mantelzorgers worden op deze wijze tijdelijk ontlast van hun zware zorgtaken en kunnen de verzorging thuis langer volhouden. Intramurale opname kan hierdoor worden uitgesteld. Dementerenden wordt een gestructureerde dagindeling met sociale contacten op het eigen niveau geboden.

In het OC wordt ook draagkrachtverhogende ondersteuning voor mantelzorgers geboden in de vorm van deskundigheidsbevordering en mogelijkheden voor ontmoeting en uitwisseling met andere mantelzorgers.

De op komst zijnde veranderingen in de AWBZ-functie Ondersteunende begeleiding (OB) algemeen en OB psycho-sociaal kunnen consequenties hebben voor deze doelgroep. In het huidige voorstel van ministerie VWS zal volgens de VNG de doelgroep met verminderde regie/beginnende dementie de indicatie OB dagbehandeling kwijtraken.

Mantelzorgers van een GGZ-client

Binnen de mantelzorgers/ naasten van een GGZ-clienten speelt de behoefte aan informatie een grote rol. Op het gebied van deskundigheidsbevordering en gespreksgroepen voor mantelzorgers kent de GGZ-sector al een redelijk aanbod. Echter vanwege de directe link met de GGZ blijkt dit voor sommige burgers een te hoge drempel.

Allochtone mantelzorgers

Veel instellingen geven aan dat zij nauwelijks mantelzorgers bereiken via het huidige aanbod. Het is bekend dat het begrip mantelzorg in de niet-westerse cultuur nog minder bekend is dan in de westerse. Zij herkennen zich dan ook niet als mantelzorger. Het zorgen voor familie is een vanzelfsprekendheid en in sommige culturen een sociale verplichting. Ook speelt mee dat allochtone mantelzorgers niet snel met hun problemen naar buiten komen. Toch zullen zij ook tegen de belasting van mantelzorg aanlopen en zal er behoefte aan ondersteuning zijn. Vooral aan lotgenotencontact is veel behoefte.

GGZ-Delfland is in 2008 een pilot gestart met als thema familiezin. Een klein aantal deelnemers krijgt ondersteuning op maat. Naast deze ondersteuning heeft de pilot als doel om tot een passend ondersteuningsaanbod voor allochtone mantelzorgers van GGZ-clienten te komen.

Ambitie en aanpak

Alleen zorgende mantelzorgers

Voorkomen moet worden dat mantelzorgers in een situatie van sociaal isolement en overbelasting terecht komen. Kwetsbare mantelzorgers, die hulp nodig hebben om hun zorgtaken te doen en te kunnen combineren met andere taken, worden actief benaderd en ondersteund. Er worden de komende jaren meer kwetsbare mantelzorgers bereikt.

Wanneer er sprake is van overbelasting en/of de zorg aan de hulpvrager in het geding is, moeten deze signalen snel worden opgevangen. Aanbieders van zorg en welzijn hebben daarin een belangrijke rol. Organisaties moeten daartoe aandacht besteden aan mantelzorg in het kader van deskundigheidsbevordering van medewerkers. Zij moeten weten hoe zij overbelaste mantelzorgers kunnen signaleren en doorverwijzen. De gemeente neemt dit mee in aanbestedingsprocedures. Verder heeft de mantelzorgondersteuning vanuit het Startpunt een rol in de verstrekking van advies en voorlichting aan organisaties.

Jonge mantelzorgers

Jonge mantelzorgers komen in beeld wanneer een zorgvrager wordt geïndiceerd en/of via organisaties die hulp en zorg verlenen aan een zorgvrager in gezinsverband. We willen jonge mantelzorgers verder actief gaan bereiken op de vindplaatsen. School, het gezin en de aanwezige zorgcontacten rondom het zieke gezinslid en het internet zijn belangrijke vindplaatsen. Ook het Jongeren Informatiepunt (JIP) biedt mogelijkheden om jonge mantelzorgers te ondersteunen met informatie en advies. Daarnaast willen we het Jongerenplatform Delft inzetten om te onderzoeken aan welke ondersteuningsmogelijkheden jonge mantelzorgers behoefte hebben.

Mantelzorgers van een hulpvrager met psycho-geriatrische problematiek

We willen de samenwerking tussen de OC en de wijkcentra van de BWD op het gebied van activiteiten voor mensen met verminderde regiefunctie tot stand brengen.

De wijze waarop de pilot in het wijkcentrum Tanthof (De Hofstee) voor GGZ-clienten gestalte heeft gekregen willen we meenemen in het ontplooiën van activiteiten door BWD voor de verminderde regiegroep. Om te voorkomen dat alsnog een deel van de doelgroep “buiten de boot” valt, wordt in de eerste helft van 2009 de omvang en consequenties van de wegvallende OB nader onderzocht.

Mantelzorgers van een GGZ-cliënt

We willen dat extra aandacht uitgaat naar bestaand laagdrempelig aanbod aan activiteiten voor naasten en mantelzorgers. Voortzetting van het aanbod aan deskundigheidsbevordering en themabijeenkomsten door GGZ Delfland continueren bij voorkeur op een laagdrempelige locatie zoals DOK.

Allochtone mantelzorgers

In het najaar 2008 vindt een conferentie plaats over allochtone mantelzorgers. De conferentie wordt georganiseerd door BIZ in samenwerking met GGZ-Delfland. De uitkomsten van deze conferentie worden betrokken bij het plan van aanpak om allochtone mantelzorgers actief te bereiken en hun behoefte aan ondersteuning in beeld te krijgen. Daarnaast loopt de pilot Familiezorg, die halverwege 2008 is gestart door GGZ Delfland, in 2009 door. Ervaringen worden meegenomen bij de opzet van ontmoetingen tussen allochtone mantelzorgers vanuit het Startpunt. In het Startpunt komt in 2009 en 2010 een allochtone mantelzorgconsulent die zorgt dat er binnen het reguliere aanbod in Delft voldoende aandacht komt voor allochtone mantelzorgers.

Acties

- Verleners van hulp en zorg aan zorgvragers hebben een belangrijke rol bij de signalering van kwetsbare mantelzorgers en eventuele overbelasting. Daarbij is speciale aandacht voor jonge mantelzorgers. Overbelaste jonge mantelzorgers worden gemeld bij de Centra voor Jeugd en Gezin.
- Vroegsignalering van overbelasting en ontspoorde zorg worden meegenomen in het project “Samenwerken in de wijken” onder leiding van St. ELO. Dit is een project waarin onderlinge samenwerking en afstemming van professionele hulpverleners in de wijken wordt gestimuleerd.
- De gemeente maakt afspraken met organisaties over de manier waarop zij in hun beleid aandacht besteden aan hun werkwijze rondom mantelzorgondersteuning en signalen van overbelasting of ontspoorde zorg.
- Het Jongerenplatform Delft betrekken bij het onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte van jonge mantelzorgers.
- We gaan in gesprek met de relevante externe partners om tot een met het OC afgestemd aanbod van activiteiten te komen voor de verminderde regiegroep en hun mantelzorgers.
- De groep Delftenaren met verminderde regie wordt meegenomen in het onderzoek naar de omvang en gevolgen van de veranderingen binnen de AWBZ.

- In 2009 en 2010 zal in het Startpunt specifiek aandacht zijn voor allochtone mantelzorgers. Hiertoe wordt een allochtone mantelzorgconsulent aangesteld voor 0,5 fte.
- Met behulp van ervaringen van Tympaan in regio Rotterdam wordt de activiteit allochtone lotgenotencontact opgezet bij het Startpunt.

4 Financiën

4.1 INLEIDING

Met de vaststelling van het Meerjarenbeleidsplan Wmo 2008-2011 en de nota Wonen, Zorg en Welzijn 2008-2011 zijn extra middelen beschikbaar gekomen voor de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers. Daarnaast waren er reeds structurele middelen beschikbaar voor vrijwilligers en mantelzorgondersteuning. De worden eveneens ingezet in de periode 2009-2012.

Dit financiële hoofdstuk omvat een verdeling van de middelen die binnen het programma Wonen, Zorg en Welzijn beschikbaar zijn voor vrijwilligers en mantelzorgers in de periode 2009-2012. Er wordt één begrotingswijziging voorgesteld voor de verdeling van een budget dat de gemeente Delft in 2008 via het gemeentefonds van het ministerie van VWS heeft ontvangen voor de ondersteuning van mantelzorgers.

Eerst wordt de begroting weergegeven voor de activiteiten uit deze nota die worden bekostigd uit het budget van het programma Wonen, Zorg en Welzijn. Vervolgens is er een overzicht van de dekking binnen het programma.

4.2 BEGROTING VRIJWILLIGERS EN MANTELZORG 2009-2012

In de onderstaande begroting wordt een bestedingsvoorstel gedaan van de bedragen die binnen het programma Wonen, Zorg en Welzijn beschikbaar zijn voor vrijwilligerswerk en mantelzorg.

Omschrijving	Budget x 1000			
	2009	2010	2011	2012
Vrijwilligers	175	175	175	175
- Bureau Vrijwilligerswerk - Digitale vrijwilligersvacaturebank - Cursussen en opleidingen - Delftse Pluim en Veer - Maatschappelijk betrokken ondernemen				
Mantelzorgers	284	309	309	309
- Mantelzorgconsulent in het Startpunt - Cursussen en ontmoetingen - Bereik kwetsbare mantelzorgers - Voorzieningen mantelzorgers - Professionele respijtzorg - Vrijwillige respijtzorg				
Besteding incidentele middelen mantelzorg				
Inrichting logeerfaciliteiten	50	50		
Allochtone mantelzorgconsulent	35	35		
Impuls permanente mantelzorgcampagne	18			
Totaal	562	569	484	484

4.3 DEKKING VRIJWILLIGERS EN MANTELZORG 2009-2012

Onderstaande tabel geeft de financiële dekking weer van de activiteiten die in deze nota staan omschreven. Bij alle budgetten is aangegeven uit welke bron ze afkomstig zijn.

Omschrijving budget	Bron	Budget x 1000			
		2009	2010	2011	2012
Bureau Vrijwilligerswerk	Structureel	100	100	100	100
Digitale vacaturebank	WZW nota	25	25	25	25
Mantelzorgondersteuning	Structureel	70	70	70	70
Ouderen info en zorg, cursusaanbod	EZH	19	19	19	19
Informeel zorg	Beleidsplan WMO	55	55	55	55
Mantelzorg en vrijwilligers	Nieuw beleid PB 2008	100	100	100	100
Jonge en allochtone mantelzorgers	WZW nota	40	40	40	40
Huishoudelijke verzorging	Product WMO	50	75	75	75
Incidentele middelen mantelzorg (€ 188.000)	Eenmalige uitkering VWS	103	85		
Totaal		562	569	484	484

4.4 ADVIES PANEL GEHANDICAPTENBELEID

Het panel gehandicaptenbeleid van de gemeente Delft stelt een advies op bij deze nota. Het advies van het Panel luidt als volgt:

“Het Panel Gehandicaptenbeleid heeft in haar vergadering van 10 november 2008 kennis genomen van de nota “Oog voor vrijwilligerswerk en mantelzorgers”. Het Panel verstrekt U hierbij een gematigd positief advies. Zij beoordeelt de nota als goed maar heeft de volgende opmerkingen:

1. het Panel verzoekt na te denken over faciliteiten voor ‘mantelzorgers’ binnen het gemeentelijk P&O-beleid. Zij is van mening dat de gemeente in deze een voorbeeld kan vervullen.
2. het Panel verzoekt om een aanvullende visie op de balans tussen werk of studie versus mantelzorg. Met name wordt aandacht gevraagd voor de positie van mantelzorgers in ‘reintegratietrajecten’ en hun arbeidsverplichting.
3. Meer aandacht wordt gevraagd voor deskundigheidsbevordering en coaching van vrijwilligers. Het panel is met name kritisch naar de BWD in de omgang met vrijwilligers waar het betreft de begeleiding en de verdringing door professionele krachten.
4. De betrouwbaarheid van het genoemde percentage (47%) over deelname aan vrijwilligerswerk op pagina 10 wordt in twijfel getrokken
5. het panel acht het juist dat de gemeente alert is op de ontwikkelingen rond Ondersteunende Begeleiding.”

4.5 REACTIE OP HET ADVIES PANEL GEHANDICAPTENBELEID

Het College heeft het advies van het Panel Gehandicapten ontvangen en geeft de onderstaande reactie.

1. De CAO die voor gemeentepersoneel geldt, biedt goede mogelijkheden voor mantelzorgers (flexibele roostermogelijkheden, zorgverlof, buitengewoon verlof bij zwaardere zorg). Op dit moment denkt de gemeente na over de mogelijkheid van thuiswerken, die juist voor mantelzorgers van belang kan zijn. Vanuit Personeelszaken wordt inzet gepleegd om mantelzorgers ruimhartig te ondersteunen.

2. In de beleidscyclus van het programma Arbeid, Inkomen en Emancipatie wordt in 2009 nader op deze vraag ingegaan.
3. Deze discussie is actueel en bekend. Zoals in de nota is geschreven wordt aan dit aspect de komende tijd extra aandacht geschonken door de BWD en de gemeente (zie paragraaf 2.5.1).
4. De cijfers zijn afkomstig uit het Delfts Internet Panel.
5. Verder geen reactie.

4.6 VOORSTEL AAN HET COLLEGE VAN B&W

We stellen het college het volgende voor:

1. Instemmen met de Nota vrijwilligers en mantelzorgers 2009-2012 en de financiële paragraaf.
2. De gemeenteraad voor te stellen in te stemmen met de 62^e begrotingswijziging.
3. De gemeenteraad de Nota vrijwilligers en mantelzorgers 2009-2012 ter kennisname te doen toekomen.

Bijlagen

Bijlage 1 Verslag “Oog voor u!”

In deze bijlage staat de tekstversie van het verslag van de conferentie “Oog voor u!”. Dit verslag is tevens apart verschenen als boekje met beeldmateriaal.

Oog voor u!

Op 21 juni 2008 hebben ruim 60 vrijwilligers, mantelzorgers en hun organisaties elkaar ontmoet, (beter) leren kennen en samen gesproken over het huidige en toekomstige vrijwilligers- en mantelzorgersbeleid. Vijf thema's stonden daarbij centraal:

- 👁 Vinden en binden
- 👁 Erkenning en positie
- 👁 Ondersteuning
- 👁 Maatschappelijke stages
- 👁 Regie

Op basis van persoonlijke stellingen over vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn werkgroepen gevormd die in circuitgesprekken de thema's hebben besproken. Iedere groep koos daarvoor een eigen onderwerp binnen een thema. De ontmoetingen, gesprekken en uitkomsten zijn een belangrijke bron van inspiratie en input voor de nota Vrijwilligers- en Mantelzorgersbeleid die de gemeente Delft opstelt. Net zo belangrijk zijn alle contacten die op deze dag zijn gelegd en zeker vervolg zullen krijgen.

Dit boekje geeft de uitkomsten weer van de circuitgesprekken. Het gaat daarbij nadrukkelijk om de inbreng van de deelnemers die ingedeeld naar de vijf centrale thema's in het verslag staan. Een opmerking die in verschillende sessies is gemaakt, is dat vrijwilligerswerk en mantelzorg zeer sterk van elkaar verschillen. Het komt erop neer dat vrijwilligers een keuze maken, waar dit voor mantelzorgers doorgaans niet het geval is. Niettemin zijn voor beide discussie en aanbevelingen vaak gezamenlijk gevoerd, wat ook in dit verslag is terug te zien.

Vinden en binden

De zorgzame burger was er, is er en zal er altijd zijn! De kunst is deze te vinden, te verleiden, te lokken, te boeien en te erkennen. Het vinden en binden van nieuwe vrijwilligers lukt nu onvoldoende.. Het is noodzakelijk om burger te verleiden om vrijwilliger te worden/zijn. Dit kan door meer waardering voor vrijwilligers. Vrijwilligers(werk) faciliteren zodat iets betekenen voor een ander (weer) vanzelfsprekend kan worden.

Zichtbaar zijn in de stad is voor organisaties van belang om vrijwilligers te vinden. Zij willen ook weten hoe bewoners gemotiveerd kunnen worden vrijwilliger te worden en blijven. Daarnaast helpt het als vraag en aanbod voor organisaties en vrijwilligers duidelijk zijn.

Waarom vrijwilligerswerk?

Vrijwilligerswerk doe je omdat je het leuk vindt of omdat het een verrijking of verdieping van je leven is. Breng burgers meer in contact met vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld door mee te lopen. Voor vrijwilligerswerk op projectbasis (kortdurend) hebben mensen meestal wel even tijd. Zet eigentijdse middelen in zoals een website, professionele reclame, publiciteit, radio en televisie. Vrijwilligers willen net zo serieus genomen worden als betaalde krachten en aandacht krijgen voor hun vragen en opmerkingen. Gemaakte afspraken nakomen. Het zijn allemaal zaken die onderdeel vormen van het zich gewaardeerd voelen als vrijwilliger.

Vrijwilligerswerk geeft mensen de kans (weer) mee te doen aan de maatschappij, denk aan de maatschappelijke stage voor jongeren en aan burgers die langdurig uit het werkproces zijn of burgers die in de nederlandse cultuur hun tweede thuis trachten te vinden. Er is gesproken over sociale dienstplicht.

Ex-mantelzorgers

Ex mantelzorgers beschikken over een schat aan kennis. Zij zouden als vrijwilliger veel kunnen betekenen in de ondersteuning van mantelzorgers. Zoek deze ex mantelzorgers op en maak hen enthousiast om hun kennis en inzet aan lotgenoten door te geven.

Erkenning en positie

Vrijwilligers en mantelzorgers willen zich serieus genomen voelen, zich begrepen voelen. Een persoonlijke benadering en een luisterend oor geven al erkenning. Er moet oog zijn voor de zwaarte van de inspanning van mantelzorgers en begrip wanneer het zwaar wordt voor hen. Zij zorgen niet alleen fysiek voor de ander, maar maken zich vaak ook zorgen om de ander. Dat brengt ook druk met zich mee.

Lotgenotencontact en buurtcontact

Ook vrijwilligers kunnen geconfronteerd worden met mentaal zware taken. Er is behoefte aan emotionele ondersteuning van zowel mantelzorgers als vrijwilligers. Zo worden de mantelzorgochtenden van Bureau Informele Zorg als onmisbaar aangemerkt, men leeft naar de bijeenkomsten toe. Vroeger was de kerk een plaats waar emotionele ondersteuning werd geboden. Buurthuizen zouden deze rol goed kunnen vervullen als sociaal vangnet. Om het bereik te vergroten, wordt gevraagd of mantelzorgondersteuning in de wijk kan worden georganiseerd.

Zorgen en werken

Als jonge mensen mantelzorger zijn, zouden ze mogelijkheden moeten kunnen krijgen van hun werkgever om zorgtaken en werk te combineren. Voor langdurige mantelzorg is nog niets bij wet geregeld. (ook niet via spaarloon).

Ondersteuning

Ondersteuning wordt als een verlengstuk van het voorgaande thema gezien. Terug kunnen vallen op bepaalde faciliteiten geeft een gevoel van erkenning. Er zijn veel mogelijkheden om vrijwilligers en mantelzorgers te ondersteunen.

Basisvoorzieningen

Materiële en professionele ondersteuning zoals respijtzorg en cursussen worden zeer belangrijk gevonden. Mantelzorgers en vrijwilligers vragen de gemeente om alle bestaande regelingen voor ondersteuning goed in te zetten en te benutten. Een andere vorm van materiële en professionele ondersteuning is het investeren in mogelijkheden voor levensloop bestendig wonen -. Financiële ondersteuning wordt gevraagd om de voortgang van het vrijwilligerswerk te garanderen. Mantelzorgers en vrijwilligers zouden graag een vergoeding van hun onkosten willen. Ook gaan veel stemmen op voor tijdelijke vervanging van mantelzorgers vanuit een pool.

Kennis krijgen en delen

Preventieve maatregelen om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen worden belangrijk gevonden. Bijvoorbeeld de aanwezigheid van professionele ondersteuning op buurtniveau, gericht op jongeren, ouderen, alleenstaanden. Buurthuizen zouden gemeenschapshuizen kunnen worden, laagdrempelig, wijkgericht ook in het weekend open. Geschikt als ontmoetingsplaatsen voor mantelzorgers. Daar kan gewerkt worden aan bijvoorbeeld deskundigheidsbevordering, zoals informatiebijeenkomsten over bepaalde ziekten en aandoeningen. Een soort mantelzorgcafé dat de hele week geopend is. De buurthuisfunctie dient uiteenlopende doelen: is multicultureel, signaleert en verwijst, biedt een luisterend professioneel oor, mogelijkheid tot formulieren invullen, maaltijden, sport en beweging, computerles, tegengaan analfabetisme en ontspanning.

Praktische hulp

Verken de mogelijkheden voor de burenhulpcentrale om mantelzorgers te ontlasten. Daarnaast snel inzetbare zorg zoals: verpleging ook in het weekend en hulpverlening 24 uur per dag bereikbaar, ook op feestdagen. Slaapwacht wordt ook genoemd als dienst. Het Persoonsgebonden Budget (PGB) wordt niet voldoende geacht om iemand thuis te houden. Een ander praktisch idee dat naar voren komt is een soort bouwmarkt voor ondersteuningsmiddelen zoals handgrepen, douchezitjes, wc steunen, zit/op stoelen, seniorenbedden en dergelijke.

Zien en gezien worden

Vrijwilligers willen meer duidelijkheid over waar zij met hun vragen terecht kunnen. Maar ook voor mantelzorgers geldt dat er te weinig bekendheid is met mantelzorgondersteuning en het Startpunt wonen zorg welzijn. Eén bekend aanspreekpunt waar mensen persoonlijk terecht kunnen wordt gewenst. Mantelzorgers en vrijwilligers komen beter in beeld als zij geregistreerd staan.

Weerbaarheid en begrip

Weerbaarheid en assertiviteit zijn belangrijk voor de mantelzorger. De gemeente zou een rol moeten hebben om de mantelzorger te beschermen. En informeren over grenzen. Maar ook over ziekten en aandoeningen. Als je wilt zorgen voor een ander, moet je eerst goed voor jezelf kunnen zorgen. Zo houd je het vol! Op het vlak van informatie en advies dient verder een almanak te worden gemaakt voor patiënt en de mantelzorger. Bekend zijn met mantelzorg draagt bij aan dat familieleden meer begrip hebben voor mantelzorg(-ers) en dat de huisarts gericht aandacht schenkt aan de mantelzorger.

Indicatiestelling

De procedures rondom de toewijzing van middelen is vaak langdurig en eindigt in onbegrijpelijke beslissingen. Het verbeteren van aanvraagprocedures kan het voor de mantelzorger eenvoudiger maken. Op dit moment wordt er te veel bureaucratie ervaren bij bijvoorbeeld huisvesting van GGZ cliënten of ex gedetineerden. Er zijn te weinig opvangmogelijkheden. De gemeente wordt een oplossing gevraagd om zieke mensen beter ondersteunen bij formaliteiten zodat de mantelzorger het niet hoeft te doen.

Jonge mantelzorgers

Jonge mantelzorgers zijn apart uitgebreid aan de orde geweest. Ze zijn tot nu toe slecht zichtbaar. De school heeft als vindplaats een belangrijke signaalfunctie, van waaruit een gesprek met ouders mogelijk moet zijn. Jongeren rollen vaak in zorgtaken en kiezen daar niet voor, maar dit hoeft niet meteen belastend te zijn of slecht voor hun ontwikkeling. Uitgangspunt moet zijn dat een mantelzorger jonger dan 16 jaar ongewenst is. Hoe het precies zit, kan op verschillende manieren in kaart gebracht worden. Kan er een ondersteuningsaanbod komen met professionele ondersteuning en de mogelijkheid om met andere jonge mantelzorgers uit te wisselen en te ontspannen? Ook respijtzorg wordt genoemd als maatregel om jonge mantelzorgers te ontzien. Daarnaast wordt een meldtelefoon genoemd en aparte website voor jonge mantelzorgers.

Maatschappelijke stages

Voor het toekomstig vrijwilligerswerk zijn de jongeren hard nodig. In 2011 moet elke leerling 72 uur in zijn schoolperiode een maatschappelijke stage lopen. Meer plaatsen voor maatschappelijke stages zijn nodig. Bij organisaties is vooral behoefte aan langdurige stagiaires, die kunnen de scholen niet bieden. Dus organisaties zouden mogelijkheden voor kortdurende stages moeten vinden. De organisaties, de scholen en de gemeente hebben allen een rol bij het vinden en binden van maatschappelijke stagiaires. Een heldere taakverdeling tussen de betrokken partijen wordt gewenst.

Balans tussen inspanning en profijt

Organisaties die meedoen, moeten niet alleen de inspanning hebben maar ook profijt en waar nodig hulp. Er wordt om een inventarisatie gevraagd van mogelijke knelpunten waar organisaties tegenaan kunnen lopen. Voor organisaties moet duidelijk zijn welke werkzaamheden zij kunnen aanbieden aan maatschappelijke stagiaires. Voor kleine organisaties moet er hulp zijn hun aanbod beter te formuleren en te promoten.

Het aanbod van organisaties zou gebundeld kunnen worden zodat scholen daar makkelijker op kunnen reageren. Ook een website voor jongeren en een vraagbaak voor leerlingen, organisaties en scholen verlaagd de drempel. Matching is een kritische succesfactor. Een digitale vacaturebank kan hieraan een bijdrage leveren. Leerlingen kunnen daarin zelf op zoek naar een stage. Een mogelijkheid voor organisaties, scholen en leerlingen om elkaar te treffen is een evenement als nu voor reguliere stages bestaat, maar dan voor maatschappelijke stages. Specifiek wordt genoemd dat er meer vrijwilligers nodig zijn bij sportverenigingen. Hier moeten ook in bijzonder mogelijkheden komen voor de maatschappelijke stages.

Eigen verantwoordelijkheid

Voor de leerlingen is de maatschappelijke stage een manier om oog te krijgen voor verschillende kanten van de samenleving: wat je ervan kunt leren en aan kunt bijdragen. Ook kunnen zij in hun eigen buurt of wijk aan de slag: kennen en gekend worden in de eigen buurt. Leerlingen moeten zelf verantwoordelijk zijn voor het vinden van een maatschappelijke stageplek. Scholen en organisaties moeten niet alleen punten geven voor de uren die leerlingen aan hun maatschappelijke stage besteden, maar ook aan de kwaliteit. Deze kan worden afgemeten aan de eigen inbreng en de complexiteit/uitdaging.

Rollen en regie

Er zou een back office/servicecentre georganiseerd moeten worden dat verder gaat dan het huidige om vrijwilligersorganisaties te faciliteren waarbij de eigenheid van de organisaties behouden kan blijven. Regievoering vraagt veel meer aandacht voor en aansluiting bij de praktijk.

Taakverdeling maatschappelijke stage

De maatschappelijke stage wordt gebruikt als casus om het thema rollen en regie uit te werken. De verdeling van taken bij de invulling van maatschappelijke stage moet helder worden. Er moet een coördinatiepunt zijn voor organisaties om vragen te stellen. Het is aan de gemeente om het aantrekkelijk te maken voor organisaties om mee te doen met maatschappelijke stages door promotie en het geven van ideeën voor stageprojecten. Organisaties moeten verder goed geïnformeerd worden. Er is afstemming nodig met scholen en organisaties, wie verantwoordelijk is voor wat, zoals begeleiding, matching, evaluatie, voorbereiden van organisaties, PR naar organisaties toe en relatiebeheer.

In meer algemene zin wordt nog een aantal opmerkingen over rollen en regie gemaakt. Regie op vrijwilligerswerk is deels oneigenlijk. De gemeente kan wel praktisch faciliteren en helpen bij werving. Ook wordt gewenst dat de gemeente zich verdiept in de praktijk en af en toe komt kijken. Daarnaast kan de gemeente bedrijven en organisaties betrekken. De overheid heeft daar een ondersteunende rol in.

Bijlage 2 Overzicht informele zorgorganisaties

Doelgroep Organisatie	Mantelzorgers algemeen	Mantelzorgers van dementerend hulpvrager	Mantelzorgers van GGZ-client	Allochtone mantelzorgers	Jonge mantelzorgers
Alzheimer DWO		* Respijtzorg: bezoekdienst * Luisterend oor: telefoon/mail/ kantoor * Themabijeen- komsten: Alzheimercafe en lezingen * Lotgenoten- contact * Bewegen voor twee		* Nieuw 2008/2009: informatiebijeenko- msten voor buitenlanders	
Autisme informatie centrum			Voor hulpvragers met autisme en hun naasten * Informatie en advies * Themabijeen- komsten * website * Lotgenoten- contact * plan 2009: cursorische activiteiten		
Buddy Netwerk	* Respijtzorg				
Humanitas			* Maatjesproject voor intramurale GGZ-clienten		
Inloophuis Debora	Specifiek voor naasten van hulpvragers met kanker * Informatie- bijeenkomsten				
Interkerkelijk stadsdiakonaat	* Respijtzorg				
Praktische thuishulp MEE	* Respijtzorg				
RMO DWO	* Belangen-behartiging				
Rode Kruis	* Respijtzorg * Oppashulp				

Doelgroep Organisatie	Mantelzorgers algemeen	Mantelzorger s van dementerend e hulpvrager	Mantelzorgers van GGZ-client	Allochtone mantelzorgers	Jonge mantelzorgers
Samenwerkende Ouderverenigingen Delft	* Onderling contact * Belangenbehartiging				
SOD	* Ouderen adviseur			* Allochtone ouderenadviseur	
Vrijwilligers Palliatieve thuiszorg	* Respijtzorg * Luisterend oor				

Overige organisaties

Startpunt/ mantelzorgondersteuning	* Informatie en advies * Themabijeenkomsten * Cursorische activiteiten * Lotgenotencontact
Ontmoetingscentrum voor ouderen	* Activiteiten voor dementerenden * Ondersteuning voor mantelzorgers

Bijlage 3 Huidige regelingen mantelzorgers

Mantelzorgers kunnen een beroep doen op de Wet Arbeid en Zorg. Soms heeft hun werkgever apart in de CAO iets voor mantelzorg geregeld, maar dit komt nog mondjesmaat voor.

mantelzorgers kunnen de volgende regelingen uit de WAZ aanspreken:

1. Calamiteitenverlof

In vrijwel alle CAO's staan afspraken over verlof bij calamiteiten. Het is wel nodig om per werksoort de hiervoor geldende CAO te raadplegen. Staat er niets in de CAO, dan geldt de wet.

Door zeer bijzondere persoonlijke omstandigheden kan het zijn dat de mantelzorger niet kan werken: dan is er recht op kortdurend verlof. Dat is bepaald in de wettelijke regeling van het calamiteitenverlof. Iedere werknemer mag van dit recht gebruikmaken.

Voorbeelden van calamiteiten: een sterfgeval in de familie waarbij de werknemer plotseling van alles moet regelen, plotselinge ziekte van een huisgenoot waarvoor betrouwbare oppas of verzorging moet worden geregeld, een gesprongen waterleiding waardoor de werknemer snel naar huis moet voor de loodgieter.

2. Langdurig zorgverlof

Langdurend zorgverlof kan door werknemers worden opgenomen voor de zorg voor een partner, kind of ouder die levensbedreigend ziek is.

Hoe lang duurt het langdurig zorgverlof?

In principe gaat de mantelzorger tijdelijk in deeltijd werken, zodat een deel van het inkomen blijft bestaan en arbeid en zorg kunnen worden gecombineerd. Per jaar kan maximaal zes maal de wekelijkse arbeidsduur worden opgenomen (6 weken). In overleg met de werkgever, kan ook worden gekozen voor een andere spreiding van het verlof: bijvoorbeeld 6 achtereenvolgende weken fulltime verlof. Gedurende die gehele periode is er dan geen inkomen. Hiervoor kan de Levensloopregeling worden ingezet.

Het verlof mag niet over een langere periode dan 18 weken worden uitgesmeerd.

Voor parttimers geldt het verlof naar rato.

3. Tiendaags zorgverlof

Dit verlof geeft recht op maximaal tien dagen gedeeltelijk betaald zorgverlof per jaar om zelf te kunnen zorgen voor een ziek kind, partner of ouders.

De regeling is een aanvulling op het al bestaande calamiteitenverlof. Bij samenloop van calamiteitenverlof en zorgverlof eindigt het calamiteitenverlof na één dag en gaat dit vervolgens over in zorgverlof. Voor deeltijdwerkers geldt het aantal dagen naar rato van de omvang van hun baan.

Het recht op dit zorgverlof is geclausuleerd. Dat wil zeggen dat de werkgever het verlof kan weigeren als het bedrijfs- of dienstbelang redelijkerwijs zwaarder weegt dan het belang van de werknemer.

Tijdens het verlof wordt 70% van het loon doorbetaald. De werkgever wordt voor de helft van de kosten gecompenseerd door middel van een algemene lastenverlichting.

4. Levensloopregeling

De regeling voorziet in diverse vormen van verlof waaronder zorgverlof.

Met de Levensloopregeling kan een deel van het brutosalaris worden gespaard om in de toekomst een periode van onbetaald verlof te financieren.